

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Oblastni odbor Udruž. voj. invalidov za ljubljansko in mariborsko oblast

ima svoj

redni občni zbor

**v nedeljo, dne 1. aprila 1928 ob 9. uri dop.
v Mariboru**

dvorana Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi c. 6.

Dnevni red:

1. Otvoritev, konstituiranje.
2. Poročilo uprave in nadzorstva.
3. Absolutorij.
4. Proračun.
5. Volitev odbora in delegatov.
6. Predlogi in pritožbe.

**Na predvečer dne 31. marca t. l. se vrši v isti dvorani ob 19. uri (7. uri zvečer)
delegatska anketa.**

Pozivljajo se izvoljeni delegati Krajevnih odborov ali namestniki, da se sigurno vsi udeležijo ankete in občnega zbora s pravnomojnimi pooblastili. K občnemu zboru se vabi tudi članstvo, ki ima pravico prisostvovati brez debatiranja in glasovanja.

Krajevni odbori naj stavijo pravočasno eventualne pismene predloge za občni zbor. Vsa druga natančna navodila bodo razposlana potom okrožnic in posebnih člankov.

Oblastni odbor.

Navodila k občnemu zboru.

Kakor smo že objavili, se vrši oblastni občni zbor letos v Mariboru dne 1. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne v dvorani Zadrugne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti št. 6 (to je ne daleč od kolodvora poleg Frančiškanske cerkve). To bo prvi oblastni občni zbor v Mariboru, ker je naš ustanovni občni zbor v juniju leta 1926 določil, da vršita združena oblastna odbora ljubljanski in mariborski svoje občne zbore menjaje enkrat v Ljubljani, enkrat v Mariboru. Za udeležence bo najbrž dovoljena polovična vožnja in pričakujemo v kratkem tozadevne rešitve. Krajevne organizacije bodo dobile pravočasno obvestilo o tem, kako je treba delegatom potovati za polovično ceno.

Na predvečer 31. marca t. l. se vrši v Mariboru v isti dvorani delegatska anketa ob 7. uri zvečer.

Vsi delegati morajo torej odpotovati že v soboto, tako da pravočasno dospejo.

V Mariboru bo preskrbljeno za prenočišča. Vsak se bo lahko javil kar tamšnemu Krajevnemu tajniku v dvorani, pa bo dobil navodila za prenočišče. Ako kdo ne potrebuje preskrbe prenočišča in vse druge želje naj se javijo takoj Krajevnemu odboru v Mariboru. Pozivljamo pa delegate ali namestnike vseh Krajevnih odborov, da se sigurno udeležijo ankete in občnega zbora.

Občni zbor bo končan v nedeljo 1. aprila t. l., nakar bo vsak lahko do večera odpotoval domov.

Na svidenje tovariši!

Oblastni odbor.

Začetek, razvoj in današnje stanje organizacije vojnih žrtev v Sloveniji.

Letos jeseni poteče prva desetletnica po končani svetovni vojni. Ob prvem jubileju se hočemo spominjati napredka organizacije, storjenega dela in razvoja našega vprašanja. Veliko različnih doživljanjev smo imeli tekom te dobe, ki našega stanja niso dovedli kljub močnim organizacijskim naporom v povoljni položaj. Za nami je obširna in zanimiva stanovska borba. Ob jubileju je beležimo na kratko z željo, da bi vzbudila med našimi vrstami novo zavest, voljo, solidarnost in poživljenje invalidskega pokreta.

V prvi vrsti se nanašajo naši spomini na začetek in razvoj naše organizacije, s katero je tesno v zvezi celokupno naše vprašanje. Naša organizacija in vprašanje vojnih žrtev sta šla paralelno skupaj do današnje dobe in bosta šla ravnotako v bodoče.

I. del.

Povojna doba.

Dolgotrajna vojna nam je poslala domov maso živih žrtev, ki so z obupom gledale v bodočnost. Nezmožnost dela, beda in skrb so

Ta številka našega lista se je morala za par dni zakasnit radi obširnega poročila za občni zbor. Prihodnja številka pa izide poprej, to je še par dni pred občnim zborom.

stvorile veliko vprašanje. Po odhodu vojakov so se polnile vojašnice z vojnimi invalidi, doma je bilo že polno obupanih vdov in sirot. Prve obljube političnih voditeljev so tolažile razburljivo maso. Gmotno stanje mase se ni moglo ublažiti, pomoč se ni mogla udeležiti in vojne žrtve so se pričele organizirati k socialni borbi. V ljubljanski obrtni šoli, kjer je bila invalidnica, pozneje pa v belgijski vojašnici, v Rogaški Slatini v zdravilišču in v drugih mestih, kjer so mogle biti invalidske mase bolj strnjene, začel se je organizacijski pokret. Kot začetek je bil prvi pojav organizacije v Celju. S časopisnimi članki se je strnila masa, izvršili so se prvi sestanki. Sledil je prvi večji shod v Zavodni pri Celju, nato pa kmalu drugi v celjskem Narodnem domu. Pokret je naltaval na zapreke, moral je biti skoro tajen. Istočasno se je pripravljalo v Ljubljani, Rogaški Slatini in drugod, vendar pa je dobil največ odziva v Celju. Kot sad prvega dela je zabeležila naša kronika ustanovitev prve invalidske organizacije v Celju, katera je sprejela dne 21. maja 1919 svoja pravila. Ustanovila se je »Zveza vojnih invalidov za slovensko Štajersko«. Največ inicijative za to je dal Franc Koštomaj, ki je bil tudi izvoljen za prvega predsednika, poleg prvega tajnika Ivo Meznariča. Takoj po pričetku je naletavala na notranje težkoče, kar se vidi iz pogostih sestankov in tudi občnih zborov. Organizacija je imela veliko materijelnih težkoč, ker je bila odvisna od podpor dobrih ljudi, poleg tega je bilo tudi veliko notranjih preprirov. Z zbiranjem darov, si je krepila blagajno in prirejala pogosto veselice. Tako je mogla izdajati podpore članom. Pogosti shodi v štajerski pokrajini so širili zvezo na posamezne podružnice. Najprvo so šli delegati in govorniki organizirati v bližnje kraje, to je Trbovlje, Hrastnik, Šmarje pri Sevnici, Šmarje pri Jelšah, Št. Peter v Savinjski dolini, Braslovče, Šoštanj, Slovenjgradec. Pa tudi v večjih mestih so kmalu sklicali shode na primer v Mariboru in Ptuj. Pozneje so se ustanovile organizacije v vsakem političnem okraju in celo v nekaterih manjših krajih. Zveza je imela po 3 mesecih svojega obstoja okoli 700 članov. Članarina je bila določena na 1 krono.

Pa tudi v celjski centrali so se vršili zelo pogosti shodi in sestanki, ki so bili včasih prav burni. Menjale so pogosto odbornike in je bil na nekem shodu v Narodnem domu tudi izmenjan predsednik Koštomaj z Leskovškom. Zveza je intervenirala v raznih zadevah skupnega vprašanja kakor tudi za posamezne osebne pravice. Ker pa je bila vsa invalidska državna uprava v Ljubljani, so morale hoditi deputacije v Ljubljano. Razumljivo, da je bilo organizacijsko delo centrale s tem oteženo. Zato je organizacija dobila kmalu svoje središče v Ljubljani. Ljubljanski pokret je naraščal in dani so bili pogoji, da se je centrala tekom julija 1919 prenesla v Ljubljano. Ustanovila se je »Splošna organizacija vojnih invalidov za slovensko ozemlje centrala v Ljubljani«, ki je dobila nova pravila, katera so bila potrjena od deželne vlade dne 19. septembra 1919.

Pričetek delovanja v Ljubljani.

Nekaj časa je bilo opažati delovanje dveh central in sicer celjske in ljubljanske. Kljub medsebojnemu načelnemu sporazumu so obstojala detajlna nasprotstva od katerih eden je bil največji »sporazum z oficirji«. Ljubljanska

centrala je sprejela v Splošno organizacijo tudi »Zvezo častnikov«, katera je takrat obstojala čisto zase v Ljubljani. Radi raznih motivov dolgo niso mogli trpeti med svojim pokretom oficirjev invalidov in še potem, ko je bil prvi sporazum dovršen, je bil določen »numerus clausus« v odboru centrale za največ 2 oficirja-invalida. Tako sta prišla v Ljubljansko centralo dva bivša oficirja Osana in Špan. Tudi še iz drugih vzrokov ni mogla organizacija dobiti pravega težišča tako, da je celjska zveza še vedno delovala in vršila že po ustanovitvi ljubljanske dne 31. avgusta 1919 v Celju izredni občni zbor kot centrala, na katerem so bili prisotni delegati podružnic. Šele notranji razdori so potem celjsko centralo zveze razpustili, ves njen arhiv pa je bil prenešen v Ljubljano. Prvi predsednik ljubljanske splošne organizacije je bil danes že pokojni Podmenik, ki jo je vodil kakih 8 mesecev; za njim je začasno prevzel posle Starič, toda le za par tednov. Med tem časom se organizacija ni posebno razširjala, pač pa v svojem obsegu, v kolikor jo je organizirala celjska zveza, na notranje utrdila in izpolnila. Počela je pa energično akcijo v invalidskem vprašanju ter z borbo za ustanovitev invalidskih zavodov in naprav.

Širjenje organizacije.

Spomladi leta 1920 je bil izvoljen za predsednika Splošne organizacije E. Roš. Že od začetka sta pa v Ljubljani delovala v organizaciji in tudi še ostala Premelč in blagajnik Miha Serbec, kateri zadnji še sedaj neumorno deluje. Predsednik Roš je takoj pokazal svojo veliko agilnost za razširjanje organizacije. Napotil se je osebno širom Slovenije in ustanavljal podružnice. Najprvo se je podal preko Celja po Savinjski dolini ter poživil stare in ustvarjal nove podružnice. V Guštanju je vzbudil staro organizacijo, se napotil do Laboda, kjer je ustanovil novo podružnico, dalje v Velikovu. Od tam je šel v Borovlje, Pliberk in nazaj v Železno kapljo. Šel je na Gorenjsko, Škofjo Loko, Kranj, Radovljico, Jesenice in Gorje, od tam pa v Področje na Koroškem. Za tem je bil v Domžalah, Kamniku, v Moravčah, Litiji, Zagorju, v Krškem. Na Štajerskem je nadalje organiziral v Konjicah, Ormožu, Ljutomeru, Dol. Lendavi, Murski Soboti. Na Dolenjskem v Trebnjem, Novem mestu, Mokronogu, Kostanjevici, Črnomlju. Ustavljal se je na svojem potu tudi drugod, ter ustanovil razne podružnice, ki pa se niso oživitvile.

Pozneje so seveda naraščale še podružnice, katere so ustanavljali tudi drugi tovariši. Poleg organizacijskega dela, je Splošna organizacija pričela tedaj tudi energične borbe. Bila je brez sredstev in treba je bilo inventarja za pisarno centrale, ki je bila takrat nastanjena v skromni sobici poleg gostilne pri Zlatorogu v Ljubljani v Gosposki ulici. Nastale so nezadovoljnosti invalidov v invalidskih domovih. V Rogaški Slatini so jih odpuščali iz invalidskega

doma, ki se je nameraval opustiti, v Ljubljani niso imeli več obstanka v belgijski vojašnici. Invalidska uprava je kupila Sangrad na Gorenjskem, kjer invalidi v samotni niso marali biti in so se sami vračali v Ljubljano. V splošnem so se tudi pritoževali nad oskrbo. Centralni odbor je moral radi tega često posredovati. Za revne člane pa je izposloval večkrat od pokrajinskega namestnika primerne svote za razdelitev podpor in različne akcije za delitev moke, sladkorja itd., katere je vodil sam centralni odbor. Organizacija, ki je bila razširjena po celi Sloveniji, je štela kmalu nad 10 tisoč članov in članic. Nekatere podružnice so se sicer prekinile, posebno vse koroške po plebiscitu. Kar pa je bilo delazmožnih podružnic so obstale in po večini v istem številu obstojajo še sedaj.

Vršil se je občni zbor dne 10. IV. 1921. Za Rošem je dobil predsedstvo prof. Modic. Tudi ostali odbor se je po večini spremenil in prišlo je vanj več bivših oficirjev, kakor tov. Osana, Špan, Sterle, dr. Turk, Mikuž, dr. Rape. Takratni tajnik je bil Ušan. Prezaposlenost predsednika je podprl s svojim delom podpredsednik Osana, ki je bil takorekoč poslovodeči. Agilen odbor je podvzel temeljite akcije v materijelni prospeh organizacije. Utrdil je invalidske pravice pri kinokoncesijah v dobrobit članstva.

Začetek našega glasila.

Odbor je uvidel koristno potrebo izhajanja glasila Vojni invalid. V osebi Ivo Metlike, ki je bil predsednik podružnice ljubljanske je našel sposobnega urednika, tako da je pričelo izhajati dne 21. septembra 1921 naše glasilo. Prvotno se je moral list boriti s težkočami in se po par številkah prekiniti. Poprijel pa je zopet Stanko Tomc in list ima od tedaj stalnega sotrudnika. Veliko pomoč mu je nudil pisatelj Ivan Albrecht in Ivo Vuk, ki še vedno neumorno sodeluje.

Burna leta.

Odbor je pričel z intenzivnim delom za nov invalidski zakon in za zvezo z brati Srbi in Hrvati. Delegati so se podali v Beograd, pripravljali teren za skupno sodelovanje, tako v organizaciji kakor za nov invalidski zakon. K sestavljanju tozadevnih načrtov so se pričeli sestajati v Beogradu ali Brodu na Savi.

Medtem se je vršil zopet redni letni občni zbor 29. januarja 1922. Kakor večkrat se je pripravila tudi takrat opozicija, ki je ubila voljo do nadaljnjega dela nekaterim starim borcem. Kljub prigojvarjanju občnega zbora so poslovodeči Osana in po večini prejšnji odborniki odklonili začasno vsak vstop v odbor. Izvoljen je bil za predsednika centralnega odbora Ivo Mežnarič in poleg njega skoro sami novi funkcionarji. Odbor je poprijel za delo v istem cilju, kakor njegov prednik. Nesporazum v odboru je izzval odstop Mežnariča in odbor je

dobil zopet poslovodečega podpredsednika Tomca. Izpeljati je bilo treba zasigurate invalidske pravice pri raznih koncesijah, katere je odbor izvršil. Vso svojo agilnost je tedaj postavil v odboru tudi sedaj že pokojni France Krušič. Odbor je naletel s svojo borbo na neprilike s takratnim načelnikom invalidskega odseka. Začela se je burna doba, ki je imela za posledice tožbe. V istem času se je stvarjalo tudi udruženje in borba za nov invalidski zakon. Tomc in Krušič sta s svojo navzočnostjo na invalidskem občnem zboru v Zagrebu mnogo pripomogla k nadaljnjemu zborovanju v cilju skupnega udruženja. Sledila so zborovanja v Beogradu, in plenarni sestanki. Ker so bile predpriprave za invalidski zakon že v polnem teku, je takratni solidarni nastop mnogo pripomogel k naši akciji. V naši državi se je vršil tudi invalidski kongres pariške federacije, ki se je sestel v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. V to internacionalno smo poleg zastopnikov raznih držav ter invalidov Srbov in Hrvatov iz naše države delegirali tudi mi Tomca, Krušiča in dr. Turka, katerega je pozneje zastopal tudi Albrecht. Formalno smo bili udruženi, napravili že tudi skupni kongres v oktobru leta 1922 v Beogradu kot miting za zakon in začasna pravila. Takrat so zastopali slovensko organizacijo Tomc, Krušič, Rus, Podmenik, Premelč in Resman. Sledil je kmalu prvi redni kongres, ki se je vršil dne 15. januarja 1923 v Slavon-skem Brodu. Kongres je proklamiral jedinstveno udruženje, sprejel prva stalna pravila in izdelal skupni načrt invalidskega zakona. Baval se je celo z vprašanjem invalidske stanovske stranke, katero pa je propadlo. Na kongresu so zastopali Slovenijo Tomc, Krušič, Sterle, Rus, Bevc, Zabkar in Ogrin.

Udruženje.

Po kongresu, ki je napravil edinstveno udruženje je prenehala bivša »Splošna organizacija za slovensko ozemlje« in nastalo Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS Izvršni odbor v Ljubljani. Podružnice so ostale pod istim naslovom tudi v udruženju. Pravila udruženja je potrdil minister za socialno politiko dne 15. februarja 1923. Izvršnemu odboru je bil dotično spomlad na občnem zboru dne 11. III. 1923 v Ljubljani izvoljen za predsednika Tomc, moral je pa takoj odložiti funkcijo vsled svojega službenega položaja, kjer se ni smel eksponirati za izvedbo nalog v borbi. Prevzel je podpredsednik Matko Štefe. Udruženje je pričelo zopet ostro borbo za koncesije in proti redukciji invalidov uslužbencev. Tudi borba za invalidski zakon je zahtevala veliko dela. Med letom se je vršil v juniju kongres v Splitu, katerega se je udeležilo 20 naših delegatov. Dne 2. III. 1924 pa je imel Izvršni odbor zopet svoj redni občni zbor. Izvoljen je bil za predsednika Matko Štefe, ki je poprej eno leto vodil posle kot podpredsednik

LISTEK.

6

Iv. VUK:

Refleksi.

(Konec)

»Odsihmal bom deževal mano, da ljudstvo, ki ga vodim iz dežele suženjstva ne bo gladovalo. Vsak dan bo padala mana v izobilju za vse. Nikdo pa se naj ne polakomni in naj jo nabira samo toliko, kolikor je potrebuje, da se nasiti tisti dan.«

Tako je bilo sporočeno ljudstvu. In ljudstvo je zbiral vsak dan mano in ni bilo lačno.

Bili so pa med ljudstvom takšni, ki niso porajali na besede Mojzesove, nego so nabrali več, kakor jim je bilo potrebno za tisti dan. In skrili so pred drugimi več nabrane mane in se v srcu veselili, da imajo zalogo, da so — bogati.

Mojzes, videč to, se je razsrdil in naredil, da se je tista zaloga pokvarila. S kislimi obrazi in z jezo v srcu so jo morali lakomniki vreči iz svojih shramb.

Mojzes pa je dejal:

»V srcu teh je skrita kača poželenja, da bi se dvignili nad ostale s pohlepno nabranim bogastvom. Jaz bom pa iztrebil tisto kačo z njeno zalego vred. Zakaj, kdor hoče stati nad svojim sočlovekom bo uničen.«

Zlato tele pa se je nasmejalo.

In še danes se smeje... s smehom brezsrčnim in grešnim... s smehom rogajočim...

3. Kakšen je glad?

Ko včasih prinesejo časopisi v svojih predalih vesti o gladi v Indiji, da jih je umrlo stotisoče radi slabe žetve, čita to meščan pri prijetno dišeči kavi in belem kruhu in govori svoji ženi:

»Stotisoč, pišejo, jih je umrlo od gladi.«

Žena s srebrno kavino žličko pomeša kavo v skodelici in vpraša:

»Pa kako je to? Kaj res nimajo prav ničesar jesti?«

Nato namaže na beli kruh čajnega masla za moža in za sebe.

»Hvala bogu, da pri nas to ni mogoče. Pri nas ima vsak svoj kruh in še nikdo ni umrl od gladi.«

Popije kavo in porine prazno čašo pred ženo:

»Še mi nalij. Izborna je danes in diši mi.«

Glad v Indiji je bil odpravljen. —

Nekoč so se v časopisih in v nekaterih elegantnih izložbah trgovin pojavile slike gladi v Rusiji.

Ljudje so jih ogledovali in se spraševali:

»Ali si videl?... Interesantno... Sama kost in koža, trebuh so napeti, kakor pri utopljeni podgani. Vražji mora biti tisti glad.«

Človek je pokimal in se značilno odkašljaj.

»Zdaj pa imajo tisto svojo diktaturo proletarijata... Pokazali so, kako znajo oni gospodariti.«

»Pravijo, da ni diktatura proletarijata kriva.«

»Kdo pa?... Kedaj je pa bil pri takozvani buržuaziji glad?«

»Ker so baje skrivali. Edenindevetdesetega je bil, pravijo, ravno tak, če ne še hujši. Ali car je prepovedal, da bi se zvedelo.«

Pri mizi sedi vojni dobičkar. Rejen je in težki prstani so na njegovih rokah.

»Nesramnost... Delali bi in ne politizirali. Vladali bi radi, kajpada, zemlja pa bo rodila kar na njih ukaz... Poginejo naj, prav vsi naj poginejo... Natak, pečenko mi prinesite in ljutomerčana...«

»Tresoča roka dečka se stegne k njemu in plah glasek poprosi:

»Gospod... malo kruha, prosim.«

Vojni dobičkar ga pogleda kakor s sulico.

»Nesramnost... Natak, kaj je to? Človeku ne dajo miru niti pri jedi.«

Natak odrine dečka iz gostilne zagroživši mu.

»Capini... Samo beračili bi.«

Obriše s servijeto mastna usta in pije ljutomerčana. —

V časopisih je stalo, da se je vsled gladi v enem samem dnevu zgodilo sedem samomorov.

Koliko človeškega gorja se skriva za to kratko vestjo.

»Kaj je pravazaprav tisto: »glad«, vpraša neka dama in biseri ji blešče okrog vratu. »In da bi si radi tega jemal kdo življenje?...«

»Glad,« se smeje mlad gospod kavalirski.

»To je gospa, kako vam razložiti...«

»Mislim si,« mu seže gospa v besedo. »Pred kratkim sem bila v gorah. Svež zrak, pravim vam, nebeški zrak. In tak apetit sem dobila in vsa družba, da je bilo zares veseleje. Vse, kar smo vzeli seboj — rečem vam, ni bilo malo. kar smo vzeli — in še bi jedli. Pravi volčji glad se nas je lotil... V prvi gostilni sem snedla kar dva zrezka.«

»Da, da,« je hitel pojasnjevati kavalir.

»To vidite, je glad.« — — —

Med vojno, ko smo stali v vrstah za kruhom, mesom, moko in drugimi živili, se je imenovala počasna gladna smrt »nedojedanje«, »pritrgavanje« in še tako nekako. Vse ljudstvo je bilo udeleženo pri tem, razen onih par deset-tisoč rdečeličnih, ki so nas bodrili »naj vzdržimo«. Ljudstvo pa je korakalo po cesti trplje-

in od tedaj naprej do danes neumorno kot predsednik.

O pravoslavni Binkošti istega leta se je vršil v Ljubljani invalidski kongres, za katerega je odbor napravil vse predpriprave in se polnoštevilno na njem udeleževal. Pozneje se je vršila energična borba za invalidski zakon, ker so se načrti kar drug za drugim menjavali. V tem letu pa je naš Izvršni odbor podvzel težavno akcijo za vzpostavitev našega združenstva.

Naša zadruga.

Odbor je osnoval zadrugo Vzajemno pomoč, katera je dobila v ustanovni fond precejšnjo podporo izvršnega odbora. Kot prvi predsednik je zadrugi predsedoval Ivo Marinko. Zadruga dela roko v roki z udruženjem in je že znatno povečala svoj kapital ter deluje v prvi vrsti kot denarni zavod, pa tudi na obrtno gospodarskem polju. Po predvidenih načrtih bo zadruga zelo napredovala in mnogo koristila vojnim žrtvam.

Novejša doba.

Občni zbor dne 25. III. 1925 se je izvršil ravno med največjo borbo za invalidski zakon. Kmalu za tem je bil invalidski kongres v Skoplju, katerega se je udeležilo 20 naših delegatov.

Odboru, ki je ostal po večini stari, je bilo naloženega mnogo dela in borbe za zboljšanje invalidskega vprašanja.

Jeseni 17. novembra 1925 je bil sprejet invalidski zakon. Ker je bil načrt tega zakona skrajno slab, je Udruženje v Sloveniji po direktivah Izvršnega odbora stalo pripravljeno v borbi in vzpodbujalo Središnji odbor ter ga podpiralo. Po vsej Sloveniji so bili protestni shodi in ko je Izvršni odbor uvidel, da vse intervencije udruženja, zboljšati ta načrt nič ne pomagajo, je napravil energičen pritisk z velikim protestnim zborovanjem na ljubljanskem magistratu. Zastopane so bile poleg udruženja tudi razne korporacije in javni zastopniki in funkcijonarji ter celo par narodnih poslancev. Dali smo izraz v javnost ali vlada je ne oziraje se na to uzakonila svoj načrt. V istem času je dobil Izvršni odbor precejšnjo pomoč in oporo v Zvezi bivših vojakov.

Vzajemno podpiranje »Zveze bivših vojakov«.

Že nekaj časa pred sprejetjem invalidskega zakona smo dobili ob naši strani drugo veliko korporacijo »Zvezo bivših vojakov« iz svetovne vojne. Posečali smo drug drugega na skupnih sestankih in sejah in se informirali. Posebno naši tovariši bivši vojaki so se zanimali za naš položaj in stanje invalidskega vprašanja. Z nami vred so podpisovali in pošiljali proteste in resolucije in se od tedaj udeležujejo na vsakem našem zborovanju. Tudi na gori omenjenem protestnem zborovanju na ljubljanskem magistratu so se vehementno zavzemali

za naš položaj. Predsednik major g. Colarič je z globokimi besedami izrazil navzočim mnenje in zahteve bivših tov. bojevnikov. Tudi mi smo se udeleževali njihovih zborovanj, posebno vsakoletnega na Brezjah. Zveza je dala tudi stalno mesto v odboru enemu našemu zastopniku invalidu.

Reorganizacija.

Novi invalidski zakon nam je diktiral reorganizacijo. Skladno z njim smo dobili predelana pravila, ker smo jih izpopolnili za naše razmere in iskrali izredne občne zборе. A vendar se je vršil vključ temu redni izvršni občni zbor 25. III. 1926. Bivše podružnice so se preustrojile v Krajevne odbore, potem pa je bil sklican v Ljubljani še izredni občni zbor Izvršnega odbora dne 6. VI. 1926. Sprejeta so bila z malimi spremembami oblastna pravila, katera je veliki župan ljubljanski potrdil dne 4. VIII. 1926.

Izvršni odbor se je spremenil v Oblastni odbor za ljubljansko in mariborsko oblast v Ljubljani. Občni zbor je sklenil, da naše organizacije v Sloveniji ne delimo iz organizacijskega in administrativnega stališča. Odbor ima sedež v Ljubljani, občni zbori pa se vrše menjaže med Ljubljano in Mariborom. Zastopstvo z delegati je določeno po pravilih iz obeh oblasti in sicer za kongres ter plenarne seje.

Tako reorganizirane oblastne in krajevne organizacije obstojajo še danes. Njihovi posli se močno širijo, posebno odtlej, odkar je likvidiran oddelek socialne politike v Ljubljani. Organizacija vrši pravno zastopstvo v vseh invalidskih zadevah, vodi pa tudi akcije za zboljšanje invalidskega zakona in njegovo izvajanje. Pozneje sta se vršila dva invalidska kongresa in sicer o pravoslavni Binkošti leta 1926 v Cetinju in pravoslavni Binkošti leta 1927 v Kragujevcu, na katerih je zastopalo Slovenijo po 6 delegatov.

Š to predzgodovino, ki posega v detaljih na mnoge postranske razvoje, katerih opis bi bil na tem mestu preobširen, stopa naša organizacija v jubilejno leto. Zanj samo pravzaprav letošnje leto ni jubilejna desetletnica, pač pa je jubilejno leto v povojni dobi odkar se razvija vprašanje jugoslovanskih vojnih žrtev.

Po obrazloženju predzgodovini stopa ob tej priliki v novo dobo. Po vsem stopnjevanju njenega razvoja k napredku pogledimo še nekoliko njen obseg.

Obseg oblastne organizacije.

Oblastni odbor za ljubljansko in mariborsko oblast načeljuje sledečim Krajevnim organizacijam:

1. na Bledu, 2. v Brežicah, 3. v Boh. Bistrici, 4. v Beltincih, 5. v Celju, 6. v Cerknici, 7. v Črnomlju, 8. v Dol. Lendavi, 9. v Dol. Logatcu, 10. v Domžalah, 11. v Guštanju, 12. v Gor. Radgoni, 13. v Gorjah pri Bledu, 14. na Je-

senicah, 14. v Kostanjevici, 16. v Konjicah, 17. v Kranju, 18. v Krškem, 19. v Kočevju, 20. v Ljutomeru, 21. v Ljubljani, 22. v Mokronogu, 23. v Moravčah, 24. v Metliki, 25. v Mariboru, 26. v Marenberku, 27. v Murski Soboti, 28. v Novem mestu, 29. v Ormožu, 30. v Ptuj, 31. v Polzeli, 32. v Ribnici, 33. v Radovljici, 34. v Slov. Bistrici, 35. v Sevnici, 36. v Selcih, 37. v Slovenjgradcu, 38. v Starem trgu pri Ložu, 39. v Škofji Loki, 40. v Šoštanju, 41. v Šmarju pri Jelšah, 42. v Trzinu, 43. v Trbovljah, 44. v Trebnjem, 45. na Vrhniki, 46. v Vel. Laščah, 47. v Zagorju, 48. v Žirih, 49. v Žužemberku s skupnim članstvom nad 12.000, ki ga izkazuje evidenca proti koncu leta 1927. Izmed teh članov večina redno plačuje članarino in ima nove članske knjižice, nekaj pa neredno, to je po prestankih. Vendar pa se vsi obračajo v svojih zadevah na organizacijo.

Celokupna oblastna organizacija ima dva častna člana in 5 dobrotvorcev. Od teh imajo že 3 diplome, ostali pa jih bodo še dobili.

Iz tega se vidi moč organizacije vojnih žrtev v Sloveniji, ki reprezentira kot njihova zastopnica, vodnica in zaščitnica v javnem življenju. Po njeni moči je predvidevati, da se bo v marsičem še lahko razvila. V zadnjem času je podvzela velike korake h gospodarstvu. Organizacijsko se je vzpostavila, njen obseg pa kaže še mnogo napredka.

II. del.

Poročilo o delovanju Oblastnega odbora v društvenem letu 1927/28.

V delokrogu Oblastnega odbora so bila predvsem važna in aktualna vprašanja.

I. Uprava organizacije in administrativno poslovanje.

II. Posredovanje in zastopstvo glede invalidnin, prevedb in odločb.

III. Zastopstvo glede odkupnin.

IV. Posredovanja za službe in eksistenco.

V. Posredovanje za pouk in izobrazbo.

VI. Za vozne ugodnosti.

VII. Posredovanje za nadpoglede.

VIII. Borba za obče zboljšanje vprašanja.

IX. Naklonitev lastne pomoči in izposlovanje istih.

X. Zadržno delo.

Preden preidemo k obrazložitvi tega dela, naj omenimo nekaj o odboru samem. Izvoljen je bil skoro iz samih starih funkcionarjev, ki že po več let delujejo v organizaciji. Harmonija v odboru je bila lepa, zanimanje za vprašanja splošno in natančno. Vendar pa tudi to leto ni bilo brez žrtve v odboru, ker nam je 10. maja 1927 ugrabila smrt dolgoletnega člana in odbornika tov. Ivo Pečka. Odbor je počastil njegov spomin in se skoro polnoštevilno udeležil njegovega pogreba v Malih Laščah. Drugih sprememb v odboru ni bilo, tako, da so se vsi člani udeleževali pri skupnem delu do danes.

nja k smrti vsled gladi radi tistega »nedoje-danja« in »pritrgavanja«. Sto in stotisoči so šli tisto pot, posebno starčki in otroci in jo končali pri grobu.

Tako je bilo med vojno.

Ali je sedaj boljše?

Vprašajte... Našli jih boste, ki vam bodo govorili: »Poglejte... Sedaj se lahko kupi vse. Ni več tistih kart in »nedoje-danje« in »pritrgavanje« je nepoznano. V vrstah ni treba čakati po cele ure, kakor takrat. Izložbena okna so polna vsega. Idi samo in izberi. Svilene obleke in svilene nogavice. Nobena ženska ne potrebuje več nakaznice, da si kupi nogavice. Vsak moški ima pravico, da si kupi hlače kakršne hoče in koliko hoče... A živila?! Torte dobiš, prijatelj, in šunke in čajno maslo in celo kaviar, da o vsakdanjih živilih niti ne govorim. Vsega je v izobilju, nobenega pomanjkanja ni. Vse se lahko kupi...«

»Lahko?«

»Gotovo... Saj veste...«

»A kdo lahko? Vi znabiti?«

»Jaz ne...«

»Tudi jaz ne... Kdo pa potem?«

Gledava se in molčiva.

Pa se oglasi tretji in smeh mu je hripav.

»Kdo!... Tisti, ki ima denar.«

*

Nedavno se je zgodilo, da je v rudokopu zasulo rudarja. Rešili so mu življenje, a noge so mu odrezali.

Ženi so radi te nesreče od skrbi in strahu za bodočnost osiveli lasje. Otrok, triletna hčerka tega ni razumela, zato se je smejala, kakor pred nesrečo. Samo prositi je morala sedaj vedno: »Mama, daj kruha.«

Ali kruha je bilo malo. Pa se je začelo v drobnih možganih vzbujati nejasno čudenje. Prej je bil kruh in prositi ni bilo treba.

Zato je vprašala nekoč:

»Kedaj se vrne očka?«

»Ko ozdravi,« je odgovorila mati.

Otrok je premišljeval.

»Ali skoro ozdravi?«

»Skoro,« je odgovorila mati in za srce jo je stisnilo.

»To bom jedla, kaj ne? Veliko kruha mi daš, ko se vrne očka?... Tako ga bom jedla: ham, ham...«

Ko pa se je vrnil oče iz bolnice, je rožljaj z leseno nogo. Vzel je hčerko in šel z njo k ravnatelju premogokopa.

»Hm, mož,« je skomignil ravnatelj s pleči.

»Delati več ne morete... Obžalujem.«

»Kakšno lažje delo bi že zmogel... Da vsaj otrok ne bo gladoval.«

Ponižno je stal rudar pred ravnateljem.

»Ah, gladoval... Otrok je še majhen, nje-mu ni treba mnogo.«

»V rudniku sem delal, gospod ravnatelj... pošteno sem delal in dolgo sem bil pri vas.«

»Saj niste zastoj... Plačali smo vas. Kaj še hočete?«

Strog je bil glas ravnatelja.

Služkinja mu je prinesla malco. Pivo in hrenovke. Ej, kako so dišale.

»Očka,« je pocukalo dekletce očeta. »Tudi jaz sem lačna.«

Ravnatelj se je ogledal. »Bedast otrok«, je zamrmral. Vzel je krono, tisto papirnato, ki velja petindvajset para.

»Na punčka,« je rekel.

Rudar je odšel. Na cesti je pobožal otroka po kodrasti glavici. Tresoča je bila roka, v grlu solze:

»Lačna si?!«

Dekletce pa mu je pomolilo krono:

»Kupi kruha, očka...« —

*

Moj sosed na klopici je gledal v tla nepremično, kakor da ne sliši našega razgovora. Videlo se mu je, da ga razen let nekaj teži. Naenkrat pa vzdigne glavo in obraz, suh do kosti gleda vame.

»Ali veste, kaj je to glad?«

Nekaka zadrega se me je polastila. Iskal sem besed.

»Glad... to je vsekakor nekaj relativnega... Na primer po dolgi seji v parlamentu pridejo poslanci k obedu in poreko: »Dajte nam nekaj dobrega in mnogo. Lačni smo, kakor volkovi.«

Naenkrat sem obmolnil. Menda zato, ker me je gledalo dvoje bleščečih oči iz posušenega obraza, da ne vem.

On pa je rekel z mirnim glasom:

»Med vojno smo vsi gladovali. Bil je to kroničen glad, ki so mu pravili »nedoje-danje«. Sedaj se je pa ta glad spremenil v akutnega. Ime mu je »pomanjkanje«. Intelektualec sem. Danes pravijo temu duševni delavec. Že nekaj tednov sem brez dohodkov, ker nimam odjemalcev za svoje delo. Besede imam v zalogi, besede ponujam. Skomigajo s pleči. Ponudil sem se v tovarni kot navaden delavec. Zaman... Mišic nimam za to, pravijo. Ali veste kaj je to glad? Žgoča bolečina v drobovju, posebno če niste jedli že tri dni ničesar... Glad je divje kopnenje dobiti nekaj med zobe in — žvečiti... Žvečiti, glodati, goltati... Glad je obup nad samim seboj. Mogočna blaznost, spsobna vreči svet iz tečajev...«

*

»Tri milijone brezposelnih.«

Z debelimi črkami je pisano na prvi strani. Čitajo in se čudijo: Tri milijone... Cela armada. In vsak gre svojo pot in ne misli več na to... Sit je...

Uprava in administracija.

Tajništvo je prejelo od zadnjega občnega zbora do zaključka tega poročila 4176 dopisov in vlog, odposlalo pa je dopisov 3420.

Od došlih dopisov in vlog so jih poslale Krajevne organizacije Bled 12, Brežice 47, Boh. Bistrica 7, Beltinci 80, Celje 124, Cerknica 19, Črnomelj 30, Domžale 28, Dol. Lendava 34, Dol. Logatec 28, Gorje pri Bledu 25, Gor. Radgona 56, Guštanj 64, Jesenice 58, Kamnik 22, Konjice 65, Kostanjevica 16, Kranj 23, Krško 124, Kočevje 30, Ljubljana 138, Ljutomer 21, Mokronog 60, Moravče 31, Metlika 88, Maribor 170, Marenberg 14, Murska Sobota 72, Novo mesto 57, Ormož 48, Ptuj 158, Polzela 33, Ribnica 76, Radovljica 9, Sečica 46, Slov. Bistrica 37, Selca nad Škofjo Loko 65, Slovenjgradec 38, Stari trg pri Ložu 3, Škofja Loka 26, Šmarje pri Jelšah 61, Šoštanj 45, Tržič 39, Trbovlje 93, Trebnje 33, Vrhnika 11, Vel. Lašče 46, Zagorje 89, Žiri 65, Žužemberk 55. Ostali dopisi do dospeli od raznih oblasti, društev in posameznih oseb.

Prošnje in dopisi so se v glavnem tikali zadev radi izplačevanja invalidnin, prizivov in obnov, odkupnin, nadpregledov, raznih podpor itd. Zelo dosti je bilo vprašanj za pojasnila v tej ali oni nejasni zadevi. Pa tudi organizacijske korespondence je bilo veliko. V kolikor ni bilo treba aktov oddajati posameznim odsekom in čakati na odobrenja in odločitve seje, so bili v par dneh rešeni. Občo korespondenco ter osebne intervencije je vršil tajnik s pomožnimi močmi. Statistiko in članske knjižice je vodil tov. Osana, ki je med letom tudi prevzel od blagajnika tov. Serneca vsled njegove privatne zaposlenosti vse blagajniške posle in knjigovodstvo. Tov. Osana je vodil tudi evidenco nad koncesijami in posojili. Nadzorstvo in odločanje o podporah je bilo poverjeno posebnemu odseku, pri posojilih pa drugemu odseku. O predlogih odsekov so odločale seje odbora, nakar so bile rešitve šele pravomočne.

Za vse administrativno osebje se je sestavil poslovnik. Odbor je imel do zaključka tega poročila 22 rednih sej in 1 izredno. Na sejah so se obravnavale vse sklepe odbora podvržene zadeve po referatih predsednika, tajnika ali posameznih odbornikov.

V pisarni tajništva je bilo vsak dan dosti strank, ki so potrebovale osebnih pojasnil in razgovorov.

Posredovanja glede invalidnin, prevedb in odločb.

Vsak dan so prihajala pismena naročila za intervencije v zadevi izplačila invalidnin in zaostankov. Tajnik je opravljal take intervencije osebno in v mnogih slučajih raztolmačil ali razrešil ovire glede rednega nakazovanja. Pri tem je treba omeniti, da mu je šlo Računovodstvo del. min. financ. odsek za vojaške mirovine na roko. Pismene intervencije pa so se vršile pri raznih okrajnih sodiščih za odločbe ali prevedbe. Tudi pri višjem deželnem sodišču in ministrstvu pravde je bilo treba intervenirati v svrhu pospešitve prevedb, posebno za dodelitev moči. Toda tozadevne intervencije niso imele vselej povoljnega uspeha. Tako je pri današnji situaciji še najmanj ena četrtina spisov pri prvoinstančnih sodiščih nerešena. Zelo veliko spisov se nahaja pri Višjem invalidskem sodišču. Sklepi ne morejo biti pravomočni, dokler jih isto ne potrdi. Intervencije pri višjem sodišču in ministrstvu so bile pismene in parkrat tudi ustmene.

Oblastni odbor je sestavljal razne pritožbe in obnove radi nepriznanja invalidnosti. Splošno se je zavzemal tudi za pridobitev raznih potrebnih dokumentov v svrhu dokazila invalidnosti posameznih oseb v tu- in inozemstvu. V splošnem pa je dajal Oblastni odbor mnogo važnih navodil potom lista, okrožnic in ustmeno v pomoč rešitve vprašanja invalidnin. Vendar pa je to vprašanje še vedno v tako nepovoljnem stanju, da bo treba v bodoče še mnogo dela in posredovanja.

Zastopstvo glede odkupnin.

Postopanje v tem vprašanju je zvezano z raznimi formalitetami in dolgim procesom. Splošna navodila k temu je dajal Oblastni odbor. Nanj so se obračali ne samo člani, ampak celo nečlani. Tajništvo je v vsakem slučaju preverjalo in dajalo navodila za njihovo izpolnitev. K vsakemu slučaju je moral Oblastni odbor po pravilniku podati svojo izjavo in garancijo glede prosilcev in njihovih porokov. Do sedaj je šlo 232 tozadevnih aktov preko Oblastnega odbora, nekateri celo po večkrat. V tem vprašanju je treba dajati stalno tudi razna ustmena in pismena pojasnila. Oblastni odbor pa je tudi pismeno in osebno v Beogradu interveniral glede rešitve odkupnin. Napravil je posebni seznam vseh do sedaj iz Slovenije poslanih prošelj, ga izročil Ministrstvu socijalne

politike v svrhu pospešitve. Prejel je podatke v kakem štadiju se nahajajo posamezne prošnje.

Zapreke, ki obstojajo glede rešitve posebno pa glede izplačila, obstoje največ v tem, da je po lanskem proračunu premalo predvidena vsota za izplačilo že davno izčrpana vsled nepravilne razdelitve med posamezne pokrajine.

Posredovanja za službe in eksistenco.

V tem vprašanju je bilo v današnjem času velike brezposelnosti mnogo opravila. Prihajali so od vseh strani dopisi in prošnje, naj bi Oblastni odbor dobil temu ali onemu kako službo. Seveda Oblastni odbor ne razpolaga s službami, pač pa posreduje za vložene prošnje po razpisih. Ustmeno ali pismeno je v marsikaterem slučaju pomagal. V državnih službah za nove nastavitve ni mogel imeti uspeha, ker je zabranjeno vsako sprejemanje. Pač pa je v več slučajih preprečil redukcije.

Zelo pogosti pa so bili slučajji preskrbe drugačne eksistence, kakor otvoritve trafik, samostojnih obrtov ali trgovin.

Za obrtne koncesije, med njimi tudi gostilne, je bilo treba forsirati invalidske prošnje, da so bile vpoštene olajšave. V vsem tem vprašanju za invalidsko eksistenco je napravil Oblastni odbor več koristnih razprav in jih podpiral v javnosti, ker stoji to najvažnejše vprašanje v glavnem še nerešeno. Bodočnost nalaga za to še veliko borbe.

Posredovanje za pouk in izobrazbo.

Važna skrb, katero vedno kaže Oblastni odbor, je za izučenje invalidov. Med našimi vrstami je mnogo eksistenc, ki imajo poleg svoje pohabljenosti slabe izgleda za bodočnost. Take tovariše je Oblastni odbor pozival, naj se poprimejo kakega učenja in je v mnogih slučajih uspel.

Koristno vprašanje, ki se ga je posrečilo s posredovanjem zboljšati je tudi to, da je začela naša zaščita malo bolj gledati na invalidske otroke in vojne sirote. V več slučajih smo omogočili sprejem otrok v invalidski dom v učenje.

Kadar smo slutili, da je bil invalidski dom ali kak drug invalidski zavod v nevarnosti, smo se energično zavzeli zanj. Danes lahko dokažemo, da je invalidski dom zelo potreben, ker je njegov stalež večji od zadnjih preteklih let. Vedno smo povdarjali potrebo invalidskih domov za hiralce, ki jih bo vedno več. To vprašanje je še važen problem, ki se mora še dovesti do rešitve.

Za vozne ugodnosti.

Udruženje je zelo razbremenilo državne oblasti s tem, da je vodilo in izdajalo uverenja, invalidom pa prihranilo stroške. O kaki nenatančnosti ali izrabljanju ni govora, za kar govore izkazi.

Uradni list nam je že lani aprila prinesel slabo tolažbo, katero danes že občutimo. Sistem izdajanja voznih ugodnosti je spremenjen in navezan na dolgotrajno postopanje in stroške.

Naš Oblastni odbor je pravočasno uvidel položaj, ki jako škoduje tudi organizaciji sami. Že lani je na kongresu stavil v resoluciji zahtevo, naj udruženje pravočasno prepreči to zlo. Zato se lahko pripisuje veliko krivde kongresu za brezbriznost v tem pogledu. Že po uveljavljanju novega načina izdajanja voznih ugodnosti so bile napravljene intervencije, pri čemur so se udeleževali delegati oblastnega odbora. Izražene so bile obljube, da bo najbrž nov pravilnik vprašanje zboljšal, ali za sedaj še ni izgleda. V tem oziru je potreben nadaljnji nastop celokupnega udruženja.

Posredovanja za nadpreglede.

Tozadevne prošnje so se pošiljale preko sodišč. Ker so v nekaterih slučajih komisije presojale neuvidevno po stanju pohabljenecv in bolnikov, je bilo treba vložiti mnogo pritožb. Posebno pri reducirancih so bile pritožbe zelo pogoste.

Še več kot proti nadpregledom samim, so se invalidi pritoževali proti odklanjanju izdaje zdravniških spričeval. V mnogih slučajih je bilo treba intervenirati pri posameznih uradnih zdravnikih, ter v splošnem tudi pri zdravstvenem referatu velikih županov. Vprašanje je prišlo v nekoliko povoljniji štadij, tako da invalidi za zdravniška spričevala, ki so temelj k nadpregledom, nimajo več toliko sitnosti. Pač pa se ni moglo še urediti vprašanje zdravljenja potom uradnih zdravnikov, ki se skladno z določbami invalidskega zakona pri nas skoro ne more urediti in bo treba še naprej delovati za temeljito revizijo tega vprašanja.

Naklonitev materialne pomoči in izposlovanje iste.

Računski zaključki sami že pokažejo, da je bila materialna pomoč članstvu precejšnja. Za same podpore se je razdelilo Krajevnim odborom proporcionalno po članstvu 60.000 Din. — Poleg tega pa je Oblastni odbor razdelil še 20.000 Din v kraje prizadete po poplavih in elementarnih nezgodah.

Posojila so se morala nasproti temu za polovico zmanjšati. Lanski občni zbor je za to določil 50.000 Din, ker so bili vsi mnenja, da imamo itak invalidski denarni zavod »Vzajemna pomoč«, ki je v ta namen ustanovljen. Kdor misli z denarjem racionalno gospodariti, bo plačal lahko one malenkostne obresti. Razpoložljivo svoto je Oblastni odbor v kratkem razdelil, ker tozadevna povpraševanja so bila velika.

Pri tem pa tudi ni manjkalo zamer.

Težko vprašanje je bilo tudi izterjavanja dolžnih posojil. V tem oziru so nekateri dolžniki pokazali precej nereda. V par slučajih je bilo treba celo tožb.

Oblastni odbor je s svojim priporočilom in podatki odposlal preko velikih županov tudi mnogo prošelj za podpore od države. Takih prošelj je bilo tudi nekaj ugodenih. Za Božič pa je dobil Oblastni odbor od ministra za soc. politiko g. dr. Gosarja preko Središnjega odbora svoto 18.000 Din, ki jo je razdelil ravnim članom potom krajevnih odborov po enakih delih.

Tudi manjša posojila za nakup obleke v krojačnici zadruga je dajal Oblastni odbor.

Borba za obče zboljšanje vprašanja in revizijo zakona.

Oblastni odbor zasleduje vedno prilike, da bi pomagal dovesti invalidsko vprašanje k poštenosti in temeljiti reviziji. Že vsa njegova korespondenca in tisk merita in opozarjata pri vsaki priliki na potrebo nujne revizije invalidskega zakona.

Tudi osebne intervencije so ob vsaki priliki opozarjale merodajne faktorje na to. Stavil je razne konkretne predloge, ki se v glavnem nanašajo na preskrbo eksistence in zaslužka vojnim žrtvam, to je, da se jih usposobi in jim da možnost zaslužka. Drugi glavni problem pa, da se jim pravično odmeri denarna pomoč in odpravi krivični davčni cenzus. V detajlu sta ta dva glavna problema natančno obrazložena.

Zadružno delo.

Gospodarsko korist udruženja nudi zadružno delo. Zato Oblastni odbor pospešuje zadruge »Vzajemno pomoč«, katero je ustanovil pred 3 leti. V vsakem oziru delujeta ta zadruga

Izdatki.

Proračun Oblastnega odbora za l. 1927.

	Din	p	Din	p		Din	p	Din	p
I. Redni izdatki.									
A. Osebni izdatki:									
1. Plače stalnega osebja:					1. 10 % od članarine . . .			10.000	—
a) tajnik (šef pisarne)	18.000	—			2. Obresti od glavnice . . .			20.000	—
b) blagajnik	12.000	—			3. Koncesije			100.000	—
c) Pisarniška moč . . .	12.000	—							
2. Plače pomožnega osebja	6.000	—	48.000	—					
B. Materijalni izdatki:									
1. Pisarniške potrebščine .	10.000	—							
2. Kurjava	4.000	—							
3. Potni stroški	28.000	—							
4. Bolniška blagajna . . .	2.000	—							
5. Nabava inventarja . .	2.000	—	46.000	—					
II. Izredni izdatki.									
1. Subvencija listu „Vojni invalid“	10.000	—							
2. Enkratne izred. podpore	20.000	—							
3. Razni manjši izdatki . .	4.000	—							
4. Instalacija telefona . .	2.000	—	36.000	—					
			130.000	—				130.000	—

Pregled izdatkov in dohodkov Oblastnega odbora za I. 1927. Dohodki.

Izdatki.			Dohodki.		
I. Osební izdatki.			I. Redni dohodki.		
1. Plače stalnega osebja	46.000	—	1. Članarina	4.996	30
2. Plače pomožnega osebja	13.100	—	2. Obresti	24.476	22
II. Stvarni izdatki.			II. Izredni dohodki.		
1. Pisarniški in manipulac. stroški	11.954	71	1. Koncesije	168.009	63
2. Knjave in razsvetljava	3.987	60	2. Darila	200	—
3. Potni stroški	36.438	15	3. Razni dohodki	3.736	33
4. Bolniška blagajna	4.006	61	Saldo	18.122	84
5. List „Vojni invalid“	37.913	75			
6. Podpore	53.389	—			
7. Statistika in reorganizacija	921	—			
8. Izredni izdatki	9.830	50			
9. Odpis inventarja	2.000	—			
	219.541	32		219.541	32

Aktiva. Bilanca Oblastnega odbora 1927. Pasiva.

	Din	p	Din	p		Din	p	Din	p
1. Blagajna			13	30	1. Fond za zadrugarsvo			13.403	82
2. Vloge:					2. Fond za podpore dija-			96.500	—
Mestna hranilnica	252 685	—			kom voj. žrtev				
Kreditna banka	24 060	—			3. Podpora ministrstva s.			18.480	—
Vzajemna pomoč	19.620				pol. za Vel. noč in Božič				
Poštna hranilnica	23.944	29	320.309	29	4. Depozit			353	40
3. Efekti			3.100	—	Saldo			390.650	46
4. Posojila			109.197	45					
5. Blago			10.256	80					
6. Markice			3.867	40					
7. Krajevni odbori			18.718	64					
8. Dolžniki			28.369	—					
9. Reklama „Invalid“			412	—					
10. Središnji odbor			16 680	—					
11. Inventar			8.463	80					
			519.387	68				519.387	68

Pregledali in v redu našli:

Nadzorni odbor:

Plehan Bogomir l. r.
Hrovat Vilko l. r.

Moser Janko l. r.

Predsednik:

Bajželj Jernej l. r.

Upravni odbor:

Člani:

Ttajnik:

Blagajnik:

Predsednik:

Miha Sernec l. r.

Josip Mirtič l. r.

Feliks Dornik l. r.

Stanko Tome l. r. Miroslav Osana l. r. Matko Štefe l. r.

Miroslav Benedik l. r.

in Oblastni odbor skupno. Temelje ji je dal Oblastni odbor s tem, da ji je izročil ves prejeti monopolski fond. Za povišanje zadrugnega kapitala in obrata, pomaga Oblastni odbor zadrugi z različnimi intervencijami in zastopstvi. Tako se je posrečilo letos pridobiti zadrugi brezobrestno posojilo iz invalidskega narodnega fonda, ki bo njen promet mnogo pospešilo. Oblastni odbor pripravlja razne akcije, da bi mogel gospodarski zadrugi pokret povečati. Tako snuje s podporo in brezobrestnim posojilom posebni sklad za postavitev doma, v katerem naj bi se razvile razne zadrugne delavnice. Tudi z avtoprometom in drugimi podobnimi akcijami hoče skupno z zadrugo povečati gospodarsko delovanje.

Danes obstoji na teritoriju Slovenije le ena invalidska zadruga in sicer »Vzajemna pomoč«, ki pripravlja svoj teren, da bi bile enkrat omogočene tudi njene podružnice. To bo pokazala le produktivna zadruga, ko bo enkrat razvita.

List »Vojni Invalid«.

Urejujeta ga 2 urednika, upravo pa vodi en upravnik. Lani jeseni je list prišel v slab gmotni položaj, ker ga je članstvo malo podpiralo in so bile dotacije prekoračene. Moral se je prekiniti, toda potreba ga je že po enem mesecu spravila zopet v življenje. Delegatska anketa dne 30. X. 1927 je predvidela možnosti izhajanja našega prepotrebne glasila. Določila je obveznost naročitve do 1. V. vsega našega članstva.

Blagajniško poročilo.

Kljub splošni gospodarski krizi je materialno stanje Oblastnega odbora še vedno povoljno. Odbor si je prizadeval, da je čimbolj znižal izdatke, ali pa jih vršil vsaj v meji proračuna. Razen pri postavkah za bolniško blagajno, subvencijo lista in izredne izdatke, je dosegel popolno kritje. Imenovane postavke pa

je morala delegatska anketa dne 31. oktobra 1927 zvišati tako, da ni bilo nič prekoračenega. Glede izdatkov je treba omeniti, da so pri postavki potnih stroškov šteti tudi izdatki za kongres v znesku 8688 Din 25 p, kateri niso bili v proračunu, temveč posebej odobreni. K znesku 53.389 Din za podpore je prišteti še znesek 16.800 Din, ki je bil v lanskim bilanci, tako da je bilo v tekočem društenem letu izplačano na podporah skupaj 70.389 Din. Posamezni Krajevni odbori so dobili pripadke iz podpornega fonda proporcionalno po članstvu. Zneski, ki so bili posameznim Krajevnim odborom na razpolago pa niso bili do 31. 12. 1927 porabljeni, so seveda vsled zaključitve obračuna po določenih pravil zapadli in se jih ne more več črpati.

Dohodki obstojajo v glavnem iz prispevkov od kinokoncesij. V tekočem letu so precej manjši od prejšnjih let, čemur je pač vzrok splošna gospodarska kriza. Članarine je prejel Oblastni odbor le 4996 Din 30 p, torej niti polovico predvidene svote. Krivda temu je pri Krajevnih odborih, ker je gotovo več kot polovica organiziranih članov plačala članarino. Dognano je bilo, da so nekateri Krajevni odbori lepili nezadostno število članskih markic in celo, da so dobili člani za letoletno članarino nalepljeno le po eno markico. Tako je bil Oblastni odbor v velikem meri prikrajšan (na 10% od članarine). Opozoriti je treba Krajevne odbore, da za vsak dinar v mesecu velja ena markica.

Gotovina, ki je razvidna iz bilance, je naložena večinoma v Mestni hranilnici ljubljanski, torej se je skoro izvedel sklep zadnjega občnega zbora. Vobče so ostale skoro iste postavke kakor lani, razen pri aktivih postavka »Premičnine«, ki je odpadla, ker je bil prodan avtomobil in v pasivih postavka »Fond za podpis deležev«, ki se je odstopil zadrugi »Vzajemna pomoč«.

lenkost boriti, zahtevati, prositi in kaj vem kaj vse. In videli smo, da sami kot taki ne opravimo nič. Zato smo si ustanovili svojo organizacijo, to je, stopili smo skupaj, ki imamo ene težave in nas je usoda udarila z eno palico ter smo tako združeni nastopali za zboljšanje naših razmer. Naša organizacija, ki se sedaj imenuje »Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot«, je tekom svojega obstoja krčila pot v vedno nepreorane celine, da se tako izražamo, čeravno bi te celine ne smele biti celine, nego dobro zgrajena pot ter se borila za to ali ono pravico, za to ali ono razumevanje, da se tako stanje vojnih žrtev ne pusti na ničli. Čim več članstva, to je, čim več vojnih žrtev se je udeleževalo skupnega nastopanja in zahtev, s tem večjo energijo in močjo je učinkovala izgovorjena beseda in zahteva. Organizacija je bila v svoji celoti telo, ki je vzbujalo pozornost in merodajni faktorji niso mogli iti kar tako mimo njega.

Poleg raznih navadnih ugodnosti, ki si jih je organizirana moč vojnih žrtev, »Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot« priporila, je bil začasni invalidski zakon. Prej ni bilo nič, potem je nastalo nekaj. In to, kar je nastalo, je čutil dobrodejno vsak invalid, vsaka vdova, vsaka sirota, pa četudi še ni imel smisla, da bi bil član te skupnosti, te organizacije. Kar so priborili organizirani s svojo organizacijo, so uživali tudi neorganizirani. To povdarjamo danes s ponosom, ker smo delali za dobrobit svojo in za vseh, tudi za onih, ki niso imeli razuma biti z nami ena celota, ki so še vedno mislili, da jim bo samo od sebe priletelo v usta, čeravno ne pečeni golob, pa vsaj suhi košček krušne skorjice. Pri današnjih razmerah je tudi krušna skorjica dogodek pri tistih, ki drugače še tega nimajo.

Boj organizacije je šel dalje. In naposled smo izvojevali pravi invalidski zakon. Slab je, ali je vendar le. Slab je zato, ker niso vsi invalidi in vojne žrtve sploh organizirani, kakor bi morali biti. Slab je zato, ker so mnogi, ki so organizirani, pre malo energični, pre malo delavni za moč organizacije. Hrast, ki samo stoji in ne zašumi, ni nič. Še ne opaziš ga, če greš mimo njega. Ali če njegove mogočne veje zašume, se zganejo, tedaj se pa spoštljivo ozreš nanj, se celo umakneš v bojazni, da te ne zadene kakšna njegovih vej. Taki bi morali biti tudi člani »Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot«. Mora se jih videti, mora se jih slišati, mora se jih — čutiti. In čuti se jih najbolj in najprej pri dogodkih politične važnosti, pri — volitvah.

Ne samo enkrat smo pisali v »Vojnem Invalidu«, da treba, da se vsak član naroči na list. Da vsak član točno plačuje svojo, zares skromno članarino. Ta skromna članarina, 1 Din na mesec, bi, če bi se vsi vojni invalidi, vdove in sirote v Sloveniji sami tega zavedali, dajala vsote, ki bi organizacijo dvignila visoko in bi vrata merodajnih oseb po ministrstvih in drugod ne vzdržala, nego bi se odpirala od moči organizacije. Če bi vsak vojni invalid, vojna vdova in sirota bil naročen na list »Vojni Invalid«, bi bil to list, ki bi bil v Sloveniji največji in najmočnejši. Če bi si na merodajnih mestih mašili učesa, bi glas tako mogočnega našega lista bil slišen. In naše zahteve bi morale biti izpolnjene.

Danes, ko smo blizu rednega občnega zbora, nekako pregledujemo delovanje »Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot«, nam prihajajo take in različne misli.

Zavedni člani invalidske organizacije so se zgrozili, ko je »Vojni Invalid« vsled nemarnosti naročnikov samo en mesec prenehal izhajati. Zavedali smo se, da nam je s tem vzeta najmočnejša opora in najmočnejše orožje. Tudi mnogi drugi člani invalidske organizacije so začutili, da je nastala praznота in da se je nekaj zgodilo, kar se ne sme ostaviti nepopravljeno. In »Vojni Invalid« je vnovič izšel. Mnogo naročnikov je dobil. Ali vendar to vse ni še nič, kar bi moralo biti in bi lahko bilo, ako bi vojne žrtve hotele.

Mi danes, ko pregledujemo naše vrste in delo naše organizacije, pišemo zopet vsem vojnim invalidom, vojnim vdovam in sirotam to pismo. Naj ne bo zaman. Naj vsakega dvigne, naj vsakemu odpre oči in ušesa. Naj postane vsak naročnik »Vojnega Invalida«. Vsak, ki je že naročnik, naj vsakemu, ki še ni naročnik odločno pove, da mora postati naročnik. Naj vsak, ki je član »Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot« vsakega, ki še morda ni član, prisili da se organizira. Nič prositi, nič čakati. Mora biti. Če lahko in brez odpora uživa sadove, ki jih pribori »Udruženje«, naj bo član »Udruženja«. Še več. Vsak, kdor je član »Udruženja«, naj ne bo član samo na papirju. V resnici naj bo član, dinar na mesec naj točno plačuje in naj deluje v organizaciji, da bo močna in velika.

Vsak se naj zaveda, da nas čakajo težki časi. Revizijo invalidskega zakona moramo iz-

Mi sami smo kovači — zato kujmo.

Dandanes je življenje prišlo v to fazo, da posameznik ne pomeni ničesar. Ako hoče posameznik kaj doseči, bodisi za sebe, ali za svoje, se mu to posreči kvečjemu z moledovanjem, s ponižnimi prošnjami in še le tedaj, če je v resnici upravičen po zakonu, da mora doseči. Drugače mu pa tudi ponižanja ničesar ne po-

magajo. Da bi pa kdo drugi zanj kaj naredil, o tem ni nobenega govora. To je pač že dandanes poskusil vsak, posebno pa vojni invalid in vojna žrtev sploh.

Odkar smo postali vojni invalidi — to še ni tako dolgo, komaj in še ne docela, je od tega samo deset let — smo se morali za vsako ma-

vojevati. Ali od članstva je odvisno, če bo ta revizija takšna, ki boboljšala položaj vojnih žrtev. Čim močnejši bomo, tem večji bodo izgledi, da bo borba uspešna. Samopomoč moramo organizirati tako, da bo vsaka vojna žrtev čutila njeno dobroto. Zadrugištvo se mora dvigniti. Vojne žrtve, delajmo! V naših lastnih rokah je naš uspeh. Mi smo sami kovači svoje-ga položaja, zato kujmo. Število vojnih žrtev je

tako veliko, da mora imeti delo uspeh, če se ga vsi organizirano poprimemo.

Zato kujmo! Bodimo vsi naročniki »Vojne-ga Invalida«. Plaćujmo vsi članarino in točno plaćujmo. Krepimo organizacijo in zavedajmo se, da je naša. Bodimo aktivni člani naše orga-nizacije.

Kujmo!

Mišljenje o vprašanju vojnih žrtev.

Vprašanje vojnih žrtev je zlo, ki ga je za-dala vojna človeštvu. Posega globoko v življe-nje in bo trajalo še dolgo. Z njim mora čutiti vse človeštvo. Invalidi trpe vsestransko, to je te-lešno, duševno in pri vsem tem materialno. Vdove in sirote trpe duševno in materialno. Družinam manjka rediteljev in skrbnikov, zato morajo trpeti pomanjkanje in propadajo. Otroci ne morejo dobiti izobrazbe in napredka ter v bedi hirajo.

S temi trpin, ki jih imenujemo vojne žrtve pa je gmotno prizadeto sploh vse človeštvo. Če si predstavljamo pojm ublaženja tega zla, si ga ne moremo drugače, kakor da odstopajo zdravi ljudje, ki niso vsled vojne toliko telesno, dušev-no in materialno prizadeti, nekaj dobrega po-habljenim in vsled vojne uničenim. Ta proces izravnavanja razumemo kot reševanje vpraša-nja vojnih žrtev. Iz tega se vidi, da je to vprašanje le humanitarno ter popolnoma odvisno od morale in gospodarskega stanja ljudstva.

Posamezni narodi in države imajo torej moralno dolžnost skrbeti za vojne žrtve. Po-treba je povsod tako velika, da nobena drža-va ne more opustiti te skrbi. Morala ljudstva v današnjem času zahteva, da je postalo vpraša-nje vojnih žrtev nekako internacionalno pravo. Morala nalaga za internacionalno dolžnost, ki se je že uzakonila, da nudi vsaka vojska pomoč ranjenemu in pohabljenemu svojemu vojaku ali nasprotniku. Zato smatramo vprašanje vojnih žrtev za internacionalno socijalno vprašanje.

Ako je internacionalno, bi moralo biti pri vseh narodih enako urejeno, vendar pa vidimo, da je rešeno v vsaki državi drugače.

To pa je pred vsem odvisno od gospodar-ske moči, gotovo pa tudi od morale in volje.

Ako se v narodu vzbuja dovolj nagibov, volje in žrtvovanja za to stvar, potem izgleda vprašanje vojnih žrtev boljše. Seveda, ako pa je narod moralno manj nagnjen k takemu žrtvo-vanju, potem ne more biti vprašanje vojnih žrtev povoljno.

Lastnih nagibov k žrtvovanju je zelo malo. Udobnosti odbijajo to socijalno borbo. Kar se stori, je po večini prisiljeno. Ker je vprašanje vojnih žrtev navezano pri raznih narodih na ta-ke zapreke, zato je neenako urejeno.

V takih razmerah se vrše borbe za izrav-navanje tega velikega problema, v katerem si stojita nasproti dve naravni sili.

Zelo zanimivo je stališče vojnih žrtev v borbi od naroda do naroda. Mentaliteta igra pri tem podlago.

Tako imamo način, ki ga je opaziti na pri-mer v Franciji. Pohabljenec invalid se smatra povsod za deležnika »Velike armade«, na kate-re zastavah je zapisana nevenljiva slava. V jav-nosti velja za živeč simbol, kateremu je treba povsod napraviti poklon. On uživa spoštovanje v javnem življenju in dobiva častno mesto po-vsod. Razumljivo je, da je na tej podlagi opaziti v splošnem v narodu vsestransko nagnjenje za pomoč pri njegovi usodi.

Drugačen način popolne razredne ali sta-novsko-socijalne borbe je opaziti drugod, n. pr. v Nemčiji.

Že sam invalid po svojem duševnem in te-lešnem stanju, goji v sebi raztrgano, v vojaš-škem oziru nepatriotično in realno atmosfero. K temu sta pripomogla prevrat in revolucija, da bivši vojak ni tako pri srcih ljudstva, kakor smo omenili pri Francozih. Pohabljenec zato tudi ne najde toliko obzira v ljudski masi. Nje-gova ranitev je postala neznana resnica, za ka-tero se nihče dosti ne briga. V tem miljeju se rešuje tudi invalidsko vprašanje.

Vendar pa ne smemo prezreti še enega na-čina kako se izkazuje pomoč vojnim žrtvam. Zato se tudi ne sliši nič o njihovi borbi, in to je na Angleškem. Od socijalista do konservativca so tovariši, katero tovarštvo rodita delo in šport. Pohabljenec je Angležu na žalost in po-milovanje vedno tovariš za katerega se mora oškodovati. Kakor povsod je tudi v tem oziru gentleman.

V vseh teh treh slučajih, ki jih navajamo za primer, se vidi načine kako se rešuje inter-nacionalno vprašanje vojnih žrtev pri posa-meznih narodih. To pa kaže tudi na kakšnem stališču mora biti tu ali tam borba vojnih žrtev samih, za svoj obstanek.

Kako pa je v tem oziru pri nas?

Ako pomislimo, da že skoro 10 let vodi na-še združenje stalno borbo za pridobitev najpo-trebnejših pravic in da vprašanje vojnih žrtev ne moremo smatrati za rešeno, moramo cel naš pokret smatrati in gledati iz popolnoma re-alne podlage. Pri nas narod ne gleda vojnih žrtev s patriotičnega tradicionalnega stališ-ča, da bi na tej podlagi ustvaril dostojno oskrbo. Pohabljenec ne najde obzira v ljudski masi, za njo je postala njegova ranitev nezna-na resnica in njegova poškodba deveta briga. Invalid je nadlega, katerega skoro vse mrzi.

Zato je invalidsko vprašanje v naši domo-vini smatrati za strogo socijalno-razredni po-kret. Davkoplačevalci z nevoljo plaćujejo inva-lidski davek, češ, da je breme odveč. Invalida vsak najraje odžene in se ga znebi.

Taki pojmi pa obstojajo v vseh deželah in proti vsem vojnim žrtvam, bodisi zmagoslavne ali druge vojske. Pri takem stanju nam je jugo-slovenskim vojnim žrtvam potrebna borba, v kateri je treba imeti pred seboj socijalno stran. Mi se moramo interesirati za vsako posamezno panogo v našem vprašanju.

Splošen apel, ki bi moral najti odziva v obči pljeteti, ne zaleže. Mesto apelo mora biti v naših vrstah legalna socijalna borba, katero mora poživljati in voditi naša organizacija. To naj bodo tudi bodoče smernice za naš organi-zacijski in gmotni napredek.

Mi moramo iskati in kazati možnosti kako bi naši merodajni faktorji najbolje uredili vprašanje vojnih žrtev. Treba je, da se poglobimo, da najdemo načine po katerih bi se to ljudsko breme najlažje reguliralo in spravilo v sklad med srečnejšimi in nesrečnimi.

Razna navodila.

V zadnjem času smo opazili več nerednosti pri plaćevanju članarine. Vsak član ali članica, ki plaćuje pri tajniku ali blagajniku članarino, mora predložiti člansko knjižico. Prejemnik mu ne sme v člansko knjižico samo potrditi z be-sedami in podpisom, pač pa mora nalepiti v knjižico članske markice. Vsaka članska mar-kica velja za en mesec, to je za 1 Din člana-rine. Na ta način mora imeti vsak član ali čla-nica v knjižici za celo leto po 12 markic. Pri-poroča se plaćati članarino za celo leto, ako pa po gmotnem stanju ni mogoče, pa lahko tudi za pol leta ali gotovo število mesecev. Člani pa morajo tudi sami skrbeti za to, da poravnajo takoj nadaljnjo članarino, ko jim poteče. Vedno opominjanje dela sitnosti, delo in stroške. Po-kazali so se slučaj, da niti Krajevni funkcio-narji ne poznajo veljavnosti markic. Tako imajo člani v knjižici po eno markico za celo leto. Takim se mora markice dopolniti.

Člani, ki še nimajo novih članskih knjižic, posebno pa članic, je še več takih, naj takoj preskrbe svoje slike. Brez novih članskih knji-žic, se ne morejo smatrati za redne člané, ker ne morejo pravilno poravnati članarine z mar-

kicami. Članske knjižice pa so tudi v drugih slučajih potrebne.

Poleg članarine naj članstvo plaćuje tudi naročnino za list »V. invalid«. Kdor hoče biti o vsem informiran, kar potrebuje za svoje pravice, je neobhodno potrebno, da naroči list.

Na ta način je informiran na isti način, kakor če pride delegat h Krajevniemu občne-mu zboru in razloži stanje. To se vrši redko, list pa daje stalna pojasnila in informacije. Do-stikrat se na ta način prepreči posledica, katere marsikdo ni slutil. Tako na primer glede ro-kov za vložitve raznih vlog, pritožb itd. Mno-go tovarišev trpi posledice samo za to, ker ne čita našega tiska. Je pa tudi v našem in-teresu in neobhodno potrebno, da vzdržimo in razširimo naše glasilo. Ako bo več naročnikov, boljši in obširnejši bo list.

Vsako prošnjo in vlogo naj pošlje član ali članica preko svojega Krajevnega odbora. Di-rektno pošiljanje dela samo nepotrebno delo, ker so take prošnje po večini nepopolne. Po-sebno pri prošnjah za odkupnino je to opaziti, potem pa hodijo od urada do urada in naposled morajo le priti v združenje.

Nekateri člani in članice vlagajo direktno in ne preko Krajevnih odborov vsled prevelike oddaljenosti od sedeža svoje organizacije. Do-tičnim lahko pomagajo poverjeniki, ki so za to postavljeni. Poverjenik bo vsako prošnjo od-poslal Krajevniemu odboru. Krajevni odbori pa se opozarjajo, da pri vsaki prošnji ali dopisu navedejo številko članske knjižice dotičnega člana. Oblastnemu odboru se nalaga preveč dela, ako mora po statistiki iskati člane. Ako pa prošnjo samo radi tega vrača, nastanejo zopet nepotrebni stroški. K vsaki prošnji je treba, da Krajevni tajniki v priporočilih obraz-lože razmere dotičnega. Treba je popisati ne-koliko premoženjsko in družinsko stanje pro-silca. Posebno pri prošnjah za odkupnino mo-ramo zopet opozarjati, da jih Krajevni odbori podpirajo zelo površno. Ker je treba izstaviti izjavo o prosilcu in porokih, morajo Krajevni odbori olajšati delo s tem, da natančno popi-šejo razmere. Ne zadostuje samo navesti, da je prosilec in da sta tudi poroka naša člana, da so znani itd. Glavno je potrditi kakšne po-klice imajo, kako stoje premoženjsko in kakšno je njihovo ponašanje ali ugled.

Končno moramo še omeniti, da je treba v vsakem slučaju gledati, da so prošnje oprem-ljene z vsemi prilogami. Veliko prošenj pride kar brez vseh prilog in dokazil. Take prošnje nimajo nobenega pomena.

Vsaka prošnja, ki se vloži na oblast mora imeti brezpogojno overovljen prepis preved-benega sklepa. Le v slučajih, katere reši sa-mo združenje in je zadeva interna, organiza-cijska, tega prepisa ni treba prilagati.

Poleg gori navedene priloge pa mora biti po večini tudi davčno potrdilo in izjava ob-čine.

V posebnih slučajih pa morajo biti še druge priloge, na kar se pač nanaša zadeva.

Toliko za enkrat v pojasnilo z željo, da bi se vsi točno po tem ravnali.

Politične beležke.

Ohladitev italijansko-angleških odnosov. Francosko-angleško zblizanje je moralo nujno poslabšati odnose med Anglijo in Italijo. Do-sedaj ozko sodelovanje med Rimom in Londo-nom je tudi v resnici dobilo težke razpoke. Že potovanje albanskega zunanjega ministra v London je razburilo Rim, ki je opazoval to po-tovanje z nezaupanjem. To se je še znatno po-večalo, ko je pred dnevi prišla na Zvezo na-rodov albanska prošnja za pomoč proti grozeči lakoti. Ženevski italijanski krogi niso mogli niti prikrivati svojega razočaranja nad tem »smeš-nim« korakom predsednika Ahmeda, ki so ga Italijani tako zelo podpirali. Zlasti neprijetna pa je bila fašistom konstatacija v prošnji, da podpora italijanskega Rdečega križa ne zado-stuje. Še bolj pa je Italijo razburilo to, da je Chamberlain pristal na korak predsednika Sve-ta Zveze narodov Čeng-Lo-a v zadevi mono-štrske afere. Pod silo razmer je sicer morala tudi Italija pristati na ta korak, toda težko je zadelo Italijane to, da je dosedaj Chamberlain vedno smatral v smislu italijanskih želj mono-štrsko afero kot nevažno, sedaj pa je pod vpli-vom Brianda naenkrat to stališče izpremenil.

Na potu zblizanja z Bolgarsko. Sofijski list »Preporod« je objavil članek Gligorija Vasilje-va, ki odločno zanika, da bi obstojala za Bol-garsko kakšna nevarnost s strani Srbije. Člankar povdarja, da se odnosi med Jugoslavijo in Bolgarsko kljub mnogim težkočam niso poslabšali in da to povdarjajo tudi nevtralni opazoval-ci, kakor n. pr. dopisnik londonskih »Times«.

Končni rezultat poljskih volitev. Vladna li-sta Pilsudskega 128, kmečka stranka, ki gre s Pilsudskim 25, narodni delavski blok (ki gre z vlado) 5 in katoliška unija (vladna) 2, skupno vladne stranke 160 mandatov. Poljski socialisti 63 (+ 19), manjšinski blok 56 (25 Ukrajincev, 19 Nemcev, 6 židov in 6 Belorusov), narodni demokrati 37 (preje 101), Wyzwolenie 36, krš. demokrati in Witos 34 (preje 97, ukrajinski so-cialisti 11, narodna delavska stranka 9, cionisti 6, ukrajinski Selrob 9 (kmečko-delavska zveza 5 levičarjev in 4 desničarji), komunisti 5, Sta-pinskega skupina 3, radikalni kmetje 1, ukra-jinska delavska stranka 1, razni (ki se bodo najlažje priključili drugim strankam) 12.

Pred vojno Vakalitev proti Iraku. Vakalit-ski šejk Fejzal el Doris je s svojimi četami pre-stopil meje Iraka, ki je pod britansko upravo, in prodril skoraj do mesta Kovejk. Nato so an-gleška letala in oklopni avtomobili podvzeli več kazenskih ekspedicij proti Vakalitom. Od letal-skih bomb je bilo okoli 800 Vakalitev ubitih, med njimi tudi žene, starci in otroci, ker so An-gleži bombardirali tudi nezaščitene vasi. To je Vakalite tako razkačilo, da se je šejku Fejzaku pridružil še najmočnejši arabski šejk, ki hoče z 200.000 možmi napasti mesto Kovejk. Negotovo

je, če bodo pet angleških letalskih eskadril in angleški oklopni avtomobili dovolj močni, da vzdrže napad vojaško dobro izkušenih Arabcev in Vakalitiv.

Priprave Ibn Sanda na vojno proti Angliji. Pričetek sovražnosti na mejah Transjordan, Iraka in Kovejta se pričakuje v prihodnjih dneh. Med tem se angleške čete pridno pripravljajo, da ohranijo Irak pred ofenzivo plemen iz Nedšada, kjer je glavna sila Ibn Sanda. Cela vrsta oklopnih vlakov in avtomobilov patrolira na železnici Bagdad-Bana. Letala pa so pripravljena na polet. Ibn Sand je oborožil vsa arabska plemena z modernim orožjem, municijo in šotori. Šeiki plemen so se vrnili z opremo k svojim plemenom in zato se pričakuje, da prično Arabci v kratkem z ofenzivo.

Rusija in indijsko nacionalno gibanje. Sovjetski tisk poroča o medstrankarskem kongresu v Indiji, ki so ga izvolile vse stranke, da izdela načrt statuta za indijski parlament. Načrt predlaga statute na podlagi organizacije indijske narodne stranke Svaradi, nadalje vsebuje načrt deklaracije pravic kmetov in delavcev Indije ter osnutek izjave o »Združenih državah Indije«. Ti načrti so bili predloženi dne 8. marca kongresu. — Sovjetski tisk poroča dalje, da piše glasilo indijskih nacionalistov v »Hindustan Times«, da je razorožitveni predlog sovjetske unije učinkoval v Indiji ko bomba. Dočim se druge države z razorožitvijo le igrajo, je samo sovjetska vlada odločno za razorožitev. Zato vnaša predlog sovjetske vlade nov element v neodločne mirovne predloge drugih narodov. Zlasti angleška diplomacija je zagazila do kolen v nasprotujoča si mnenja. — Obe vesti dokazujeta, da ima indijsko nacionalno gibanje zelo mnogo zanimanja za notranjo in zunanjo politiko sovetov.

Turčija bo povabljena na razorožitveno konferenco. Na tajni seji Sveta Zveze narodov je poljski zunanji minister Zaleski stavil službeni predlog poljske vlade, naj se Turčija povabi, da se udeleži razprave odbora za razorožitev. Briand se je za ta predlog zelo zanimal.

Avstrijski aeroplan meče protiitalijanske letake. Te dni je neznan aeroplan v veliki višini preletel Pustersko dolino. Iz aeroplana so, kakor mislijo, metali protiitalijanske letake. V tej dolini so namreč našli veliko množino takih letakov. Izgleda, da gre tu za kak avstrijski aeroplan. Uvedena je bila takoj preiskava.

Pogajanja z Italijo. »Il Piccolo dela Sera« primaša iz Zeneve vest, v kateri trdi, da se po razgovoru med dr. Marinkovičem in Scialojem sme pričakovati nadaljevanje pogajanj med Italijo in Jugoslavijo. Prvi čas bi se pogajanja vodila v Beogradu, kasneje pa bi se nadaljevala v Rimu. Pogajanja bi se tikala dveh glavnih tem: ratifikacije nettunskih konvencij in razveljavljanja določbe, s katero je prepovedano italijanskim državljanom v pasu 50 km od meje in morske obale kupovati ali prodajati posestva.

Dr. Beneš postane glavni tajnik Zveze narodov. Sedanji glavni tajnik Zveze narodov sir Drummond se namerava iz zdravstvenih razlogov umakniti v privatno življenje. Kot najresnejši naslednik se omenja češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš. Kakor se doznava, je dr. Beneš že pristal na to. Nastopil bi novo službo že meseca septembra o priliki zasedanja Zveze narodov.

Naše gibanje.

VABILO ČLANSTVU.

Želja je, da se oblastnega občnega zbora dne 1. aprila t. l. v Mariboru in dvorani Združne gospodarske banke na Aleksandrovi cesti št. 6 udeleži poleg delegatov tudi članstvo. Posebno članstvo iz Maribora in okolice lahko prisostvuje našemu delu, da mu bo na ta način dalo opore.

Članstvo nima pravice aktivnega sodelovanja na zborovanju, temveč samo delegati, pač pa bo črpalo informacije o celotnem vprašanju ter podprlo z navzočnostjo resolucije in ukrepe organizacije. Na predvečer k delegatski anketi, ki je samo predpriprava za občni zbor, članstvu ni treba hoditi, da ne moti referatov. Želimo, da bi imelo celokupno zborovanje v Mariboru miren in pomemben efekt v naši borbi.

Občni zbori se vrše: Dne 25. marca v Gorjah pri Bledu v prostorih šole, v Brežicah ob 10. uri v gostilni g. Bogoviča, v Guštanju ob 8. uri v gostilni »Korotan« v Farni vasi, pošta Prevalje, v Ormožu ob 8. uri, v Radovljici ob 10. uri, v Cerknici ob 11. uri v društveni dvorani in v Trbovljah dopoldne.

Članstvo se poziva, da se občnih zborov v velikem številu udeleži.

Krajevne odbore in naše čitatelje opozarjamo, da bo poročilo iz Krajevnih občnih zborov, v kolikor je še za objaviti, izšlo v prvi prihodnji številki. Upamo, da bomo mogli objaviti tudi one občne zbornice, ki se bodo 25. t. m. šele vršili.

Člani ljubljanskega Krajevnega odbora se opozarjajo, da v svojih zadevah ne nadlegujejo predsednika tov. dr. Kodreta v njegovem uradu, ker je prezaposlen. V bodoče ne bo tamkaj nikogar sprejel. Vse zadeve naj člani, ki žele posredovanja, prijavijo tajniku v društveni pisarni.

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Mariboru sporoča vsem članom tega odbora navodila, kako se dajejo trikrat na leto vozne ugodnosti za privatno potovanje po železnici in ladjah v državni eksploataciji.

Na podlagi uredbe št. 194 in navodil gosp. ministra za promet z dne 11. IV. 1927 M. S. br. 4993/27 in razglašeno v Ur. l. št. 48 z dne 2. V. 1927 se glasi v smislu čl. 98 in 99 sledeče:

Invalidi uživajo brezplačno vožnjo, kadar jih pokliče ali pošlje pristojno oblastvo ali pooblaščen zavod na zdravniški pregled, zdravljenje, strokovno izučenje, zaradi popravila proteza ali drugih ortopedskih pripomočkov in kadar se od tam vračajo domov. Invalidi imajo, kadar potujejo po privatni potrebi, pravico do 50% popusta voznih cen redne tarife trikrat na leto.

Da morejo invalidi ukoriščati brezplačno vožnjo ali vožnjo po znižani ceni, morajo imeti legitimacije, kakoršne so predpisane za upokojene državne uslužbenice, vanje se vpišejo potrebni podatki. Legitimacije izdajajo invalidom oblastne železniške direkcije na zahtevo in po seznamih sreskih poglavarjev povsem tako, kakor je predpisano v teh navodilih za naročanje in izdajanje legitimacij za državne upokojence, katere veljajo pet let.

Podaljševanje legitimacij izvršujejo občinska oblastva, kjer invalidi stalno stanujejo in sicer vsako pretečeno leto.

Na podstavi teh legitimacij uživajo invalidi trikrat na leto polovično vozno ceno potniških ali brzih vlakov, odnosno ladij, v katerem kof razredu. Ista legitimacija jim služi za dokaz istovetnosti, kadar potujejo brezplačno na poziv pristojnih oblastev ali pooblaščenih zavodov, odnosno kadar jih pošljejo na zdravniški pregled, zdravljenje, strokovno izučenje, zaradi popravila proteza ali drugih ortopedskih pripomočkov ali kadar se od tam vračajo domov.

Če se vozijo brezplačno, jim pripada III. razred. Brezplačno sme potovati invalid samo, če ima pravilno objavo oblastva ali pooblaščenega zavoda, ki ga pozivlja ali pošilja domov. Način izdajanja voznih ugodnosti, ki je predpisan s tem členom, bo veljal od dne 1. januarja 1928.

Krajevni odbor se je pri oblastih informiral ter dobil pojasnilo, da mora vsak, kateri želi legitimacijo, vložiti koleka prošnjo in sicer, oni, ki stanujejo v mestu na mestno občino, ostali na sreska poglavarstva. K prošnji mora invalid priložiti 10 Din za izstavo legitimacije in sliko v velikosti 6x10 cm. Prošnjo mora invalid predložiti osebno, ker mora uradniku predložiti na vpogled sodni sklep, da je zaščiten po inv. zak. invalidsko uverjenje, da je bil spoznan za vojne invalida in zadnji odrezek, da redno dobiva invalidsko pokojnino. Po izstavi legitimacije bo invalid pisмено obveščen za dvig iste.

Da bodo prošnje pravilne, jih bo Krajevni odbor sam izstavljal v invalidski pisarni med uradnimi urami vsako sredo, soboto in nedeljo od 9. do 11. ure na Rotovškem trgu 6/1. Toliko v vednost in ravnanje.

Krajevni odbor v Kamniku sporoča svojim članom in članicam, da je sklenil držati se v vseh zadevah najstrožjega reda. Vrše se uradne ure vsak torek od 7. ure do 9. ure dopoldne, ob nedeljah pa od 7. do 8. ure zjutraj. Izven tega časa se članstvo ne sprejema. Zadnjikrat se opomnijo vsi oni, ki niso poravnali članarine, da to takoj stori. Obenem pa naj naroče list »Vojni invalid«. Odbor namerava podvzeti več akcij v prid članstvu, zato opozarja že naprej, da bo vpošteval le redne člane in članice, da ne bodo potem drugi razočarani. Vsak, ki še nima članske knjižice, naj prinese sliko. Ugledne tvrdke bodo dale pri nakupu blaga za naše članstvo 15% popusta pri običajni ceni. To bo vsem koristilo in naj se dotični, ki se žele poslužiti te ugodnosti pri nakupu, zglasijo v tajništvo, da prejmejo priporočilo. Za enkrat se je že poskrbelo, da bodo dobili lahko poceni blago za perilo, morda že tudi izgotovljeno perilo. Za spomlad smo predvideli par predavanj, da bo članstvo predvsem v našem vprašanju natančneje obveščeno. Reduciranje opozarjamo še posebej, da naj se takoj zglase v tajništvo, da ne zamude rokov in da se vse

potrebno ukrene pravočasno. Tudi pri ugodnostih koncesij naj se članstvo zanima in javlja. V zadnjem času se podeljujejo prodaje in gostilne z izgovori, da ni po zakonu zaščitenih vojnih žrtev, ki bi se zanje zanimale. Tozadevne izjave mora odbor v par dneh izstavljati ne ve pa, ako se kaka vojna žrtev zanima za pridobitev takih pravic. Zato naj se poprej javijo vsi dotični, da jih bomo imeli v evidenci. V splošnem naj se članstvo zanima za organizacijo, ker v njej je naša moč.

Članom Krajevnega odbora v Kranju se naznanja, da se dne 11. marca t. l. sklicani občni zbor sploh ni vršil, ker je bilo premalo udeležbe. Ker poprejšnji odbor ni zadosti posloval, je delegat Oblastnega odbora postavil začasno Krajevni organizaciji vodstvo treh članov in sicer tov. Resmana, Rangusa in Lukanca. Opozarjamo, da imajo le imenovani trije polnomoč voditi organizacijo in naj se članstvo v vseh zadevah obrača nanje. Organizacija je dobila začasno svojo pisarno v hiši g. Goloba na Glavnem trgu v 1. nadstropju. Tam bo objavljeno, katere dneve in ure se bo poslovalo, gotovo pa ob nedeljah in ponedeljkih dopoldne. Ker je omenjena organizacija po članstvu precej močnejša, želimo, da bi tovariši in tovarišice poravnali članarino in se v vseh zadevah obračalo na društveno pisarno. Treba je, da se zopet delo poživijo.

V Trzinu ima Krajevni odbor dne 25. t. m. igro »Ženitev« v 3 dejanjih. Karte so v prodaji. Želimo, da bi se okoliški tovariši in tovarišice udeležili te prireditve ter agitirali, da se je drugo občinstvo udeleži.

Kantina se razpisuje v artilerijski vojašnici v Mariboru. Reflektanti, ki imajo vse pravice za izvrševanje gostilniškega obrta, naj vložijo predpisane prošnje, opremljene z vsemi potrebnimi prilogami na Oblastni odbor udruženja vojnih invalidov v Ljubljani najkasneje do 25. t. m. Na poznejše prošnje se ne bo moglo ozirati.

Na srečke opozarjamo naše članstvo, da jih ima Oblastni odbor še v zalogi in da naj bi jih posamezniki naročili.

Ene so od Invalidske zadruge v Beogradu, ki imajo zelo dosti dobitkov ter bodo že sredi aprila izžrebane.

Druge pa so od zadruge »Invalidsko morskopolališče v Kraljevicu, ki nudi tudi lepe dobitke, poleg tega pa je treba podpirati uresničenje te koristne naprave.

Ene kakor druge srečke so po 10 Din.

Važna intervencija Udruženja.

Iz časopisnih vesti smo posneli sledeče:

Centralni odbor Udruženja invalidov je poslal vladi in Narodni skupščini obsežno spomenico, v kateri opisuje bežni položaj invalidov, vdov in sirot, za katere se vlada sploh ne briga. Bada, ki vlada v državi, je najhuje prizadela baš nesrečne žrtve svetovne vojne. Vlada se zanje ne zmeni in je gluha za vse prošnje. Samo na neizplačani invalidnini dolguje iz zadnjih let 120 milijonov Din. Spomenica povdarja, da je Jugoslavija edina država, ki invalidskega vprašanja po desetletnem obstoju še ni rešila, da je baš Jugoslavija med onimi redkimi državami, ki so na mirovni konferenci dobile znatne vsote za osebno odškodnino vojnim žrtvam.

Memorandum se končno pritožuje nad slaboupravo in navaja, da leži pri vrhovnem invalidskem sodišču nad 30.000, pri prvostopnih invalidskih sodiščih pa nad 80 tisoč nerešenih prošenj in vlog invalidov, vdov in sirot. Poleg tega, da država prikrajšuje invalide na zakonito pripadajoči jim invalidnini, jih je udarila tudi še z novim davčnim zakonom. Šele sedaj se je izkazalo, da je ostal za invalide davčni cenzus nespremenjen (20 Din), dočim so se davki znatno zvišali, s čimer je povišana tudi splošna davčna obremenitev invalidov. Več kot polovica invalidov izgubi zaradi tega borno invalidnino, ki jo je prejemale doslej. Spomenica končuje z apelom na Narodno skupščino, naj se zavzame za pravice invalidov, da ne bodo tudi pri tem zasedanju skupščine ostali praznih rok.

Prednji apel, ki ga bomo pozneje prinesli gotovo v celoti, potrebuje, da bi ga naša organizacija energično podprla. Žalostno je, da imamo še v 10. letu po koncu svetovne vojne toliko aktov nerešenih in na ta način še tako število sploh brezpravnih vojnih žrtev. Brez priznanja ne morejo dotični dobiti sploh nobenih pravic in zaščite. Nitj zdravljenja, ako ga potrebujejo ne dobe pod zaščito. S tem pa tudi raste dolg na neizplačanih invalidninah. Vlada se ne odzove na tarnanja vojnih žrtev, da bi revidirala invalidsko vprašanje in naredila takim razmeram konec. Čujemo le od vseh strani

pritožbe, da je invalidski zakon slab in nezadosten, ne pokaže se pa volja in dejstvo za revizijo. Ravno nasprotno budžetski zakoni nam vprašanje še poslabšujejo. Kdaj bo uslišan glas vnebovpijočih v puščavi?

Druge novice.

Ne pljuj na cesto! Beograđane so iznenadili te dni lepaki, s katerimi razglašala policija, da bo odslej vsak, kdor bo na cesto pljunil strogo kaznovan. Čaka ga kaznen zapor od enega do dvanajst dni, oziroma denarna globa od 10 do 150 Din. Vrhutega se bodo imena kaznovanih oseb objavila. Pljuvanje na cesto je bilo v Beogradu sicer tudi že doslej prepovedano, vendar se pa za prepoved ni brigalo niti občinstvo niti policija. Orožnik si je pač mislil: Kam naj pa ljudje pljujejo, če ne na cesto? Sedaj bo drugače. Da pa je do tega prišlo, je zasluga šefa beograjskega mestnega sanitetnega oddelka dr. Joksimovića, ki propagira z izredno energijo pobijanje tuberkuloze v Beogradu.

Sedem otrok v dveh letih. Mussolini si prizadeva, kot znano, da bi pomnožil v narodu naraščaj. Kot vzor dobre Italijanke v Mussolinijevem smislu lahko smatramo ubogo krošnjarico v provinciji Caserta, po imenu De Morcio, ki je rodila lani trojčke, nedavno pa četvorčke. — Ko je prefekt ta razveseljiv dogodek naznanil Mussoliniju, je nakazal duce tej plodoviti ženski 400 lir nagrade.

Turčija bo zgradila v Mali Aziji tekom petih let za 2500 km novih železnic. Z novimi železnicami bo zvezana Angora na vse strani. Železnice grade belgijske, švedske in nemške družbe.

Litvinov bo ponudil Chamberlainu ustavitev sovjetske propagande, če dobi Rusija posojilo.

Francoske volitve bodo v nedeljo, dne 22. aprila, ožje pa dne 29.

66 novih letal so zgradili sovjeti iz javnih zbir.

Rumunija dobi 100 milijonsko dolarско posojilo, ki ga bo posredovala skupina Blair. Polovica posojila bo za stabilizacijo leja, polovica pa za gradnjo novih železnic. Ves material bo dobavila Francija, ker bodo dali denar v prvi vrsti francoski industrijalci.

Obeta se nam davek na samce in rodbine brez otrok. V ekspezuju o proračunu svojega resora je izjavil minister za narodno zdravje med drugim, da naj bi se uvedel davek na samce in rodbine brez otrok. Dohodki naj bi se vplačevali v »Fond za pospeševanje narodnega zdravja«, ki bi ga bilo iz raznih virov treba ustanoviti. V državi je okrog 400.000 samcev in okoli 380.000 rodbin brez otrok. — Davek na samce in rodbine brez otrok je reakcionarna in krivična institucija, ki ni še nikjer dosegla nameravanega uspeha. Da se ljudje ne ženijo oziroma, da nimajo otrok, so krive pri nas v prvi vrsti gospodarske razmere, v drugi pa današnja mentaliteta. Če pa se uvede davek na samce zahteva pravičnost, da se uvede tudi davek na neporočene ženske. Sicer gre pa v prvi vrsti za dotiranje omenjenega fonda. Za to potrebni denar se pa dobi lahko na drug način.

Povratek Gorkega v Rusijo. Iz Moskve poročajo: Maksim Gorkij, ki je dosedaj živel v Italiji, se v kratkem vrne v domovino. V Rusiji je osnovan odbor, ki pripravlja proslavo 35-letnice pisateljevega književnega delovanja. Vlada je izdala na narod proglas, v katerem ga poziva, naj Maksima Gorkega povsod s spoštovanjem sprejme.

Gradnja drugega tira na progi Zagreb-Beograd se je pričela. Gradbena dela so razdeljena med beograjsko in zagrebško železniško direkcijo. Od Novske dalje sta predvideni dve progi, ena preko Siska, druga preko Dugega Sela. Pri delih je zaposlenih doslej 2500 delavcev. Tračnice in ostali za gradnjo potrebni material dobi prometno ministrstvo na račun reparacij iz Nemčije.

V Pragi je za 20% več ženskih volilcev kot moških. Iz Prage poročajo: Pri zadnji reviziji volilnega imenika so ugotovili, da šteje Velika Praga vsega skupaj 466.280 volilcev, od teh je 210.569 moških in 254.711 ženskih. Ženskih volilcev je torej 44.142 ali 20% več kot moških.

S trahovita katastrofa v Braziliji. Vsled dolgotrajnega deževja so se 11. marca t. l. dopoldne odtrgali na gori Montserrat, okrog katere se razprostira mesto Santos v Braziliji, velikanski plazovi, ki so porušili mnogo hiš. Že v zgodnjih jutranjih urah se je na oni strani hriba, pod katerim leži predmestje Lond Ferre, odtrgala velika skala ter s trahovitim ropotom pridrla v dolino in navalila na bolnico Santa Rossa. Skala je porušila paviljon, v katerem pa slučajno ni bilo nobenega bolnika. V bolnici je nastala vsled tega strahovita panika. Vse kar je moglo, je pobegnilo, težke bolnike pa so takoj nato prepeljali v privatne hiše na drugem koncu mesta. Komaj pol ure pozneje se je med silnim bobnenjem odtrgal vrh hriba ogromen plaz, ki je obsegal po sodbi strokovnjakov nad 4 milijone kubičnih metrov in drvel v dolino ter popolnoma zasul bolnico in vso okolico. Število človeških žrtev ni znano, računa pa se, da je zasutih najmanj 300 ljudi. Plaz je zasul 16 hiš in je napravil sredi mesta širok gaz, tako da se sploh ne da več ugotoviti, kje so prej stali hiše. Števila človeških žrtev še ni bilo mogoče ugotoviti. Na kraj strahovite katastrofe so bili takoj odposlani močni vojaški oddelki, katerim se je pridružila tudi policija in mnogo prostovoljcev, tako da je vso noč sodelovalo pri rešilni akciji nad 1500 oseb. Radi ogromnih mas zemlje je reševalna akcija zelo otežkočena. Strokovnjaki sploh dvomijo, da se bo posrečilo izkopati vse žrtve. Doslej so izkopali 150 trupel, ki pa so tako zgnečena, da je le v redkih slučajih mogoče ugo-

toyiti njihovo identiteto. Vlada je odredila, da se vse žrtve pokopljejo na državne stroške. Ker se je bati še nadaljnjih katastrof, je policija odredila evakuacijo vsega mesta. To se je izkazalo za nujno potrebno, ker so se kmalu nato odtrgali novi plazovi na drugi strani in tudi tam povzročili ogromno škodo.

Ponarejeni italijanski bankovci. Milanska policija že delj časa zasleduje neznane falsifikatorje, ki so spravili v promet ponarejene tisočirske bankovce. Falsifikati so izdelani zelo dobro in jih lažje le težko loči od pravih. Vse obmejne postaje so dobile nalog, naj strogo kontrolirajo potnike, ker policija sumi, da so bili falsifikati izdelani v inozemstvu in da so šele od tam prišli v Italijo.

Zdravje.

Higijena pisemske znamke. O nevarnosti prenosa bolezni z obilovanjem pisemskih znamk, je poročal neki higijenik na newyorški univerzi. Povedal je, da so v l. 1926 v Ameriki prilepili na pisma nič manj kot 18 biljonov znamk. Vse te znamke pa so, predno pridejo onemu v roko, ki jih kupi, zelo onesnažene. Bakteriološka preiskava znamk, kupljenih na raznih poštah uradih, je dognala, da je bilo od 50 znamk 20 tako okuženih, da ni bilo števila bakterij sploh mogoče prešteti, 30 znamk pa je bilo v nekoliko boljšem stanju, vendar je šlo število bacilov v stotisoče. A ne samo v newyorškem laboratoriju, pač pa tudi po drugih univerzah so enako ugotovili. V mnogih slučajih so našli bakterije davice, tuberkuloze in vse vrste drugih raznašalcev bolezni. Ker pa večina ljudi znamke omoči z jezikom, je nevarnost, da se s tem inficira. Zato so praktični Amerikanci uvedli prodajo znamk v zaprtih kartonih in preiskava teh je dognala, da so brez bacilov. Taka uvedba bi bila tudi pri nas umestna, ter bi bila s tem marsikaka bolezen preprečena.

Dijeta za bolnike na sladkorni bolezni. Ta bolezen je tako raznolika, da je nemogoče postaviti nekako enotno pravilo za dijetu. V vsakem slučaju mora zdravnik natančno določiti, koliko sme bolnik vživati hidratov, beljaka in maščobe. Treba pa je, da se za bolnika skrbi že v kuhinji, da se ne prekorači dovoljena mera. So namreč take gospodinje, katere mislijo, da je pač vseeno, ako je nekoliko več tega ali onega. Najmanjša količina hidratov, ki bi jih bolnik preveč vžil, bi povzročila, da bi izločeval več sladkorja. Ako se v kuhinji ne postopa po zdravnikovih navodilih, potem je vsled poslabšanja bolezni zdravnik v zmoti ter ponovno spremeni odredbe, kar bi sicer ne bilo potrebno, ako bi se po njegovih navodilih postopalo. Pomisliti je pri tem tudi na to, da vsaka sprememba, ali omejitev bolniku povzroča ponovne in nepotrebne bolečine. Torej pogoj je ta, da se je treba držati natančne mere, ki jo je določil zdravnik. Skrbeti pa je tudi za spremembo, da bolniku jed, prehitro ne preseda. Ako sme bolnik n. pr. vživati 50 gramov kruha, potem lahko mesto tega dobi do 80 gramov gob, ali pa 600 gramov špinatne, oziroma druge, tej podobne zelenjave. Tudi sira sme dobiti, le da vsak izmed teh živežev odgovarja 50 gramom belega kruha. Kuharica mora tudi na to paziti, da vsako mmožno moko, katero porabi pri kuhi, vračuna v določeno mmožino.

Redilna vrednost kislega zelja. Kislo zelje vsebuje ogromno mmožino redilnih snovi. Zdravju je silno koristno, ker pospešuje prebavo, odvaja nepotrebne in životu škodljive sokove in na ta način preprečuje glavobol, ki izvira, kakor znano, navadno od slabe prebave. Kislo zelje torej ni le jed ubožca, pač pa je zelo čislano tudi na gosposki mizi, posebno za pomehkužene želodce. Ni pa s tem rečeno, da bi bilo samo zelje kot tako že zdravilno sredstvo, kajti ni ga sredstva, ki bi samo učinkovalo vsestransko ter bilo takorekoč radikalno za vse neprilike ter človeka stalno ohranjalo pri zdravju. Treba je poleg zelja tudi še drugih pripomočkov. Posebno solnca, zadostno mero spanca, primerno delo in primeren počitek. Kislo zelje je samo pripomoček, ki zdravje pospešuje. Da je temu res tako, se lahko prepričamo pri našem kmetskem ljudstvu, ki povzije veliko kislega zelja in izgleda zdravo.

Gospodarstvo.

Smrkavost. Smrkavost je po posebnih bakterijah, prvotno pri konjih in oslih pojavljajoča se, povzročena nalezljiva bolezen, ki je prenosljiva na človeka in izvzemši govedo, na vse ostale domače živali. Značilne za bolezen so zrnkaste, kot drobne velike, do velikosti graha naraščajoče grčice, ki razpadajo ko so se razgnojile, se časih, če si stoje blizu spajajo in puščajo smrdeče, špejljate razjede. Grčice so sivkasto-bele ali rumenkasto sive barve in stoje obkrožene z rdečim svetkom na razvneti nabrekli podlagi. Časih pa so te nabrekline brez grčic in jako podobne infiltratom zbog šena in flegmonoznim zateklinam. Dočim se grčice ali mozolji (pustulae) pri konjih v prvi vrsti pojavljajo na smrčku, v nosu in grlu, oboli največ ljudi na obrazu posebno na vezenici oči, na nozdrvih, krog ust in na licih. Ker se da okužiti celo neokrajena koža, odnosno v njej nahajajoče se žleze, če se vanje nadrgne gnoj ali bacilarne prgojke, je umevno, da je infekcija po razpokah, odrgninah in drugih neznatnih ranicah na koži tem lažja. Prav tako umevno je pa tudi, da najpreje nalezijo bolezen ljudje tistih poklicev, ki imajo opraviti s konji, torej n. pr. konjski hlapci, vojniki, konjeniki, zdravniki za živino, kovači itd. Bolezen poteka akutno ali kronično. Akutna smrkavost se mnogokrat v bistvu malo loči od težkega

legarja in krvnih zastrupljenj, odnosno raznih bakterijemij. Včasih se pojavlja tudi kot hud sklepni ravmatizem. Pogosto se prične z občutkom težkega obolenja in bolečin in trganja v mesu in sklepih, v udih in hrbtu. Pojavi se visoka, mnogokrat z mrzlico združena temperatura in na mestu infekcije ugledamo zlokbne mozolje, ki hitro razpadajo. Krvni obtok zanaša potem bolezenske kali iz krajev prvotnega okuženja v druge organe, v miškulaturo, v pljuča, v vranca, ledvice itd. Smrt nastopi včasih že po par dneh, včasih se pa zavleče tudi po nekaj tednov. Delj časa kot bolezen trpi, to se pravi, da postaja kronična, tem boljše prognozo daje. Dočim je v akutno potekajočih primerih smrt vedno neizogibna, znaša mortaliteta smrkavosti, ki se zavleče nad mesec, samo kakih 50%. O zanesljivem zdravljenju količaja dozorele infekcije, ni moči govoriti. Preden se pokažejo značilne pustule in se mikroskopičnim potom dožene značaj infekcije, je mnogokrat diagnoza nemogoča. Ko je napravljena, je pogosto že čas zamujen za učinkovito poseganje v divjajoči bolezenski proces. Seveda je treba mozolje takoj čim globlje mogoče z okolico vred, če možno, izrezati in izžgati in uničiti na mestu ves infiltrat. Da tega mnogokrat v polni meri ni moči izvesti, je umevno. Tudi je krvni obtok neredkokrat tedaj že zanesel kali iz mesta okuženja v druge organe, odkoder prete nova obolenja. Iz bacilov smrkavosti so izolirali otrove in z njimi poskusili imunizirati živali, pridobivati serum, proti-strupe iz njega in podobno — vse to še vedno s prav različnim uspehom. Končno se teh stvari tudi ni forsiralo, ker je smrkavost v kulturnih deželah ob urejenih veterinaro-sanitetnih odnošajih vendarle glede nevarnosti infekcijska bolezen drugega ali celo tretjega reda. Primeri smrkavosti pri človeku so skoro vedno sporadični in omejeni na navedene poklice. Poleg že opisanih kirurških zastavkov pa lečimo smrkavost po načelih običajnih za lečenje septičnih obolenj. Predvsem bomo skušali vsako na novo izbruhlo dostopno ognjišče uničiti z nožem in razbeljenim železom. Pazili bomo, da ohranimo bolnike čimbolj pri močeh. Pravčasno preskrbimo, da pridemo omagajočemu srcu s primernimi sredstvi na pomoč. Vročino pobijamo, ker postaja radi svoje višine nevarna in ne zamudimo razkužiti telesa s salicilom in podobnimi preparati. Kakor pri drugih infekcijah, bi tudi tukaj priporočali, zlasti dokler je čas, poseči po injekcijah omnadina in sličnih preparatov. Za rekonvalescente je končno treba skrbeti, da dvignejo izčrpane moči z dobro hrano in nego ter s primernimi ponizujočimi zdravili. — Da je treba seveda storiti vse, da se osebe, ki imajo opraviti z bolnikom, same ne okužijo, in da boleznim drugim ne zaneso, se razume samo ob sebi.

Fižolova voda kot čistilo. Dobro posušeni beli fižol damo v lonec kuhati, toda ne soliti. Ko je fižol že dobro mehak, vodo odlijemo ter jo pustimo stati, da se ohladi. Nato pa namočimo v nji sukno ali drugo blago, katero hočemo očistiti. Še bolje je, da dotična mesta s fižolovo vodo obrubamo, pri čemur pa mila ne smemo rabiti. Celu madeži od črnla, ako niso preveč zastareli izginejo na ta način. Seveda je fižol potem uporaben kot jed in ga po odlitju vode, lahko postavimo na mizo kot da bi se bil v ta namen kuhal. Svileno blago, kakor tudi voleno, katerekoli barve postane kot novo, ako ga peremo v mlačni fižolovi vodi. Po tem pranju splaknemo blago v mlačni vodi, ter posušimo navadnim potom.

USTANOVE VDOVAM IN SIROTAM DRŽ. NAMEŠČENCEV.

Hranilni in posojilni konzorcij javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani razpisuje za leto 1928 iz sklada Ivana Rostana 20 ustanov po 300 Din za najbednejše vdove in sirote po državnih nameščencih, pa tudi za preostale po onih narodnih borcih, ki so padli v boju za naše osvobojenje. — Prošnje naj se pošljejo na upravni odbor konzorcija do 30. aprila 1928.

Prosilke naj prošnjam prilože od občinskega urada potrjeno dokazilo, da so res ubožne, ali pa radi bolezni in onemoglosti nespособne za pridobivanje.

Tovariš Franc Krušič na znanja, da je otvoril novo

gostilno

na Glincah, cesta IX. v lastni hiši

Priporoča se tovarišem in cenjenemu občinstvu za mnogobrojni obisk.

Postreže z izborno kapljico in dobro jedjo po jako zmernih cenah.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: Stanko Tomc.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.
Zanjo odgovarja: France Štrukelj.